

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
МІФОЛОГІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ В СЕРІЇ КНИГ ДЖ. К. РОУЛІНГ
ПРО ГАРРІ ПОТТЕРА

СЮЧ НОЕМІ ІМРЕЇВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 014 Середня освіта (Мова і література угорська)

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 103 / 23 листопада 2022 року

Науковий керівник:

Маді Габрієлла Яношівна
Старший викладач

Завідувач кафедри:

Берегсасі Аніко Ференцівна
доктор габілітований, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота
Міфологічні елементи в серії книг Дж. К. Роулінг про Гаррі Поттера

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

СЮЧ НОЕМІ ІМРЕЇВНА

Освітня програма: 014 Середня освіта (Мова і література угорська)

Науковий керівник: **Маді Габрієлла Яношівна**

Старший викладач

Рецензент: **Берегсасі Аніко Ференцівна**
зав. кафедри, доктор габлітований, професор

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Filológia Tanszék

MITOLÓGIAI ELEMÉK J. K. ROWLING HARRY POTTER SOROZATÁBAN

Szakedolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Szűcs Noémi

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 014 Középfokú oktatás (Magyar nyelv és irodalom)

Témavezető: Mádi Gabriella

Adjunktus

Recenzens: Dr. habil. Beregszászi Anikó

tanszékvezető professzor

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	6
I. A mitológia megjelenése az ifjúsági irodalomban	8
1.1. A mitológia típusainak felosztása Joshua J. Mark szerint	9
1.2. Az antik kultúra hatása a későbbi korok irodalmára.....	10
1.3. A mitológia hatása napjainkig	12
1.4. A fantasy műfaja	14
1.4.1. A klasszikus mitológia elemeinek felhasználása J.R.R. Tolkien műveiben	16
1.4.2. A klasszikus mitológia elemeinek felhasználása C.S. Lewis műveiben.....	20
1.4.3. A klasszikus mitológia elemeinek felhasználása Rick Riordan műveiben	21
II. Mitológiai elemek a Harry Potterben	25
2.1. Görög és római mitologikus elemek a Harry Potter könyvsorozatban	28
2.1.1. Személyek	28
2.1.2. Mágikus állatok és lények	30
2.1.3. Varázstárgyak és egyéb elemek	33
2.2. Kelta mitológia	35
2.2.1. Kelta eredetű élőlények.....	35
2.2.2. Kelta eredetű tárgyak	35
2.3. Perzsa mitológia	36
2.4. Kínai mitológia.....	36
2.5. Keresztyén mitológia	37
2.6. Skandináv mitológia	37
2.7. Egyiptomi mitológia	38
2.8. Folklorisztikus elemek a Harry Potter könyvekben	38
2.8.1. Angol folklór	39
2.8.2. Német folklór.....	39
ÖSSZEGZÉS	41
FELHASZNÁLT IRODALOM	42
PE3IOME	46

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. Виникнення міфології в молодіжній літературі	8
1.1. Поділ типів міфології за Джошуа Дж. Марком.....	9
1.2. Вплив античної культури на літературу пізніших віків	10
1.3. Вплив міфології до наших днів.....	12
1.4. Жанр фентезі	14
1.4.1. Використовування елементів класичної міфології Дж.Р.Р. У творах Толкіна	16
1.4.2. Використання елементів класичної міфології К.С. У творах Льюїса	20
1.4.3. Використання елементів некласичної міфології у творчості Ріка Ріордана ...	21
II. Міфологічні елементи в Гаррі Поттері.....	26
2.1. Грецькі та римські міфологічні елементи в серії книг про Гаррі Поттера..	29
2.1.1. Особи	29
2.1.2. Чарівні тварини та істоти.....	31
2.1.3. Магічні предмети та інші предмети	34
2.2. Кельтська міфологія	35
2.2.1. Істоти кельтського походження.....	35
2.2.2. Предмети кельтського походження.....	36
2.3. Перська міфологія	37
2.4. Китайська міфологія	37
2.5. Християнська міфологія.....	38
2.6. Скандинавська міфологія.....	38
2.7. Єгипетська міфологія	39
2.8. Фольклорні елементи в книгах про Гаррі Поттера	39
2.8.1. Англійський фольклор	40
2.8.2. Німецький фольклор	40
Резюме	42
Бібліографія.....	43
Резюме українською мовою	46

BEVEZETÉS

A mitológia szerves részét képezte az emberek életének. A civilizáció fejlődésével és a tudományos területeken elért áttörések következtében a mitológiák meseszerűnek tűnhetnek. Mégis ezáltal kapunk képet arról, hogyan is magyarázták meg az élet nagy kérdéseit, illetve miben is hittek az ókori emberek.

J. K. Rowling Harry Potter sorozata különleges alkotásnak bizonyult, hiszen egy egész generációt vezetett vissza az olvasáshoz, és bár népszerűsége mára csappant valamennyit, továbbra is meglehetősen népszerű olvasmánya a műfaj kedvelőinek. A történet, a „kis túlélő” sorsa egyaránt leköti a felnőttek és a fiatal olvasók figyelmét is. A varázsvilág aprólékosan kidolgozott részei magával ragadják az olvasót, miközben megismerik az ókori mitológiák szereplőit.

A történet során számos mitológiai alakot és elemet figyelhetünk meg. Rowling ezek által tette színesebbé és élvezhetőbbé a cselekményt. Egyes esetekben változás nélkül emelte át a mitológiai elemeket, más esetekben pedig apróbb változásokat eszközölt, így alkotva meg valami újat a régiből.

A szakdolgozatcélja az antik irodalom és a különböző kultúrák nyomainak feltérképezése a kortárs irodalmi alkotásokon belül, megvizsgálva, ezek mennyiben járulnak hozzá az alkotások sikeréhez és különlegességéhez, valamint milyen módon használták fel újra ezeket az elemeket.

A szakdolgozat tárgya J. K. Rowling Harry Potter sorozata, melyben számos mitológiai elem található. A sorozat nagy népszerűségnek örvend a megjelenése óta, így aktuálisnak és fontosnak tartom, hogy a benne található mitológiai utalások vizsgálat tárgyai legyenek. Az olvasók felfedezhetik, hogy a mítoszok személyei, állatai, lényei és tárgyai milyen különlegesek, ezáltal pedig hajlandóságot érezhetnek, hogy közelebbről is megismerjék őseink kultúráját.

Munkám első fejezetében példaként említem J.J.R. Tolkien, C. S. Lewis és Rick Riordan műveit, melyekben szintén megfigyelhető a különböző népek mitológiájának a hatása, illetve egy összefoglaló erejéig kitérek a fantasy műfajára, amely napjainkban a leginkább kedveli a mitológiai elemek felhasználását.

A második fejezetben J. K. Rowling Harry Potter sorozatában előforduló mitológiai elemeket sorakoztattam fel, kifejtve, melyik mitológiából származnak és az író milyen sajátosságokkal ruházta fel azokat.

Munkám megírását szakirodalmi jegyzék készítése és a jegyzékben szereplő szakirodalmak tanulmányozása előzte meg. Forrásként J. K. Rowling hét Harry Potter könyve állt rendelkezésemre. A görög és római mitológia történeteit az antikvitás korszakában született művek, legfőképp Hésziodosz és Homérosz írásai közölték. További forrásként használtam C. S. Lewis, J. J. R. Tolkien és Rick Riordan regényeit. Ezeken kívül segítségemre voltak még szakdolgozatok és internetes források.

I. A mitológia megjelenése az ifjúsági irodalomban

Az ember mindig meg akarja magyarázni a történeteket. Így volt ez régen, és így van ez most is. Állandóan kutatunk, hogy magyarázatot találjunk létezésünk értelmére, a világban végbemenő változásokra, a tetteinkre és minden apróbb dologra. Tudni akarjuk, hogyan is kezdődött a történetünk. Hogyan keletkeztünk? Ki vagy mi alkotott minket? Van e egyáltalán alkotónk? És ha igen, törődik még velünk vagy „a gép forog, az alkotó pihen”¹?

Nem meglepő, hogy az efféle kérdések válaszokért kiáltanak. Az ember pedig igyekezett ezt megadni. A maga egyszerű módján megmagyarázta létezésének keletkezését és értelmét. Így tehát megjelentek a mítoszok. A mítosz görög szó, melynek jelentése: mese. A mítoszok szereplői természet feletti lények, istenek vagy félistenek és persze az emberek.²

Minden népnek megvannak a maga mítoszai. Elsőre talán különbözőnek tűnhet, de valójában nagyon is hasonlítanak egymásra. Párhuzamokat láthatunk a teljesen különböző népek mítoszaiban, ahogyan mind a saját maga módján magyarázta meg a számukra ismeretlen eredetű dolgokat és történeteket. Például Prométheus története köszön vissza a kínai nép Fuxi történetében.³

A mítoszok összeségét mitológiának nevezzük.⁴ A mítoszok leginkább szájhagyomány útján terjedtek, később azonban számos író és költő papírra vetette. Ilyen költő volt Homérosz, akinek az *Odüsszeiai* és az *Ilíasz* remekműveit köszönhetjük, vagy Hésziodosz *Istenek születése* című költeménye, mely a világ és az istenek keletkezésének történetét meséli el.⁵

A mitológiák közül a görög és a római mitológia a legismertebb mind a szerzők, mind az olvasók köreiben. A görög mitológia ismertebb művei Homérosz *Odüsszeiai* és *Ilíasz* eposzai, Hésziodosz *Istenek születése*. A görög líra képviselői közül Szapphó, Alkaios, Anakreón neve lehet ismerős, velük az iskolai tananyag során is találkozhatunk. A római komédia képviselője Plautus volt, lírai képviselői pedig Vergilius, Horatius, Catullus és Tibullus.⁶

¹Madách, I. 1996 *Az ember tragédiája*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség, 5.

²Mítosz. <https://tinyurl.hu/RnHq>, megtekintés ideje: 2023.03.18.

³Joshua J. Mark: Mythology, <https://www.worldhistory.org/mythology/>, megtekintés ideje: 2023.03.18.

⁴Mitológia. <https://tinyurl.hu/HomH>, megtekintés ideje: 2023.03.18.

⁵A görög mitológia. <https://tinyurl.hu/JUmA>, megtekintés ideje: 2023.03.19.

⁶Balogh, K. 2021. *Rick Riordan Percy Jackson és az Olimposziak sorozat felhasználásának lehetőségei az általános iskolai oktatásban*. Beregszász

A felsorolt írók nevei és a nekik tulajdonított műveik fel-felbukkannak a későbbi korok szerzőinek műveiben. A reneszánsz kora alatt, különösen a humanista szerzők körében váltak népszerűvé az antik görög és római szerzők és műveik felfedezése. A klasszicista szerzők számára ugyancsak az antik világ volt a mérvadó, számos eposz, dráma, komédia és tragédia született ebben az időben. A szentimentalizmusban még találhatunk néhány antik utalást. A romantika beköszöntével azonban ez mind múltni látszott, már alig akadtak olyan művek, amelyekben felfedezhetjük az antik szerzők műveit. A posztmodern időszejel kezdetével a szerzők újra elővették az antik műveket, mivel a posztmodern irodalom jellemzői közé tartozik, hogy előszeretettel keveri a különféle szövegtípusokat és nézőpontokat.⁷

1.1.A mitológia típusainak felosztása Joshua J. Mark szerint

A mítoszokat három nagy csoportra oszthatjuk: történelmi mítoszok, pszichológiai mítoszok, etiológiai mítoszok. Az etiológiai mítoszok a dolgok keletkezését vagy kinézetét magyarázzák meg, más néven eredettörténetek.⁸ Ilyen mítosz például a villámlásról alkotott mítosz, mely szerint Zeusz fegyvere és a titánokkal vívott harc közben használta először.⁹

A történelmi mítoszok egy múltbéli eseményt mesélnek el, de nem minden részük igaz.¹⁰ Például Homérosz által íródott trójai háború története. A háború valóban megtörtént, de Agamemnon vagy Akhilleusz talán nem is létezett csupán a költői szabadság szüleményei.¹¹

A pszichológiai mítoszokban a hős egy utazás során próbál rátalálni önmagára, a sorsára. Oidipusz története egy pszichológiai mítosz, melyben a hős egy jóslatot próbál elkerülni, miközben próbálja önmagát is megismerni.¹²

⁷ Balogh, K. 2022. *Az antik téma időszerűsége egy 21. századi ifjúsági regénysorozatban. Rick Riordan Az Olimposz hősei című sorozata tükrében.* Beregszász

⁸ Joshua J. Mark: *Mythology*, <https://www.worldhistory.org/mythology/>, megtekintés ideje: 2023.03.18.

⁹ Hésziodosz: *Az istenek születése*, <https://tinyurl.hu/snmf>, megtekintés ideje: 2023.03.18

¹⁰ Joshua J. Mark: *Mythology*, <https://www.worldhistory.org/mythology/>, megtekintés ideje: 2023.03.18.

¹¹ *The Three Types of Myths: Aetiological, Historical, and Psychological*, <https://tinyurl.hu/ntrk>, megtekintés ideje: 2023.03.18

¹² , Joshua J. Mark: *Mythology*, <https://www.worldhistory.org/mythology/>, megtekintés ideje: 2023.03.18.

1.2. Az antik kultúra hatása a későbbi korok irodalmára

A középkorban a politeizmust felváltotta a monoteizmus, az egyisten hit. Az egyistenhit következtében feledésbe merült az antik görög és római világ, a mitológia. Az emberek új értékrend szerint éltek a mindennapjaikat. A középkori embert az Isten iránti vágy és a szeretet foglalkoztatta, a földi életet egy átmeneti időszaknak tekintette, mely alapján a Pokolba vagy a Mennybe juthat. Az irodalmi alkotások témái ezeket tükrözték.¹³

A görög és római mitológiát a reneszánsz korában fedezték fel igazán. A polgári réteg kialakulásával megváltozott az emberek világszemlélete. Már nem a túlvilágra fektetik a hangsúlyt, inkább a világi élet kap fontosabb szerepet, emberközpontúság a jellemző.¹⁴Rájöttek, hogy a világ fejlődhet, ezáltal pedig saját magukat is a fejlődésre ösztönözték. Elterjedt a tudat, hogy Itália a Római Birodalom központja volt.¹⁵ Ez ösztönözte őket a múltjuk feltárására. Kutatni kezdték a régi szobrokat, a régi építészetet, előkeresték a latin és görög szerzők műveit. Az antik kultúra ekkor született újjá és emiatt nevezik reneszánsznak, amely a francia „renaissance” szóból ered, melynek jelentése újjászületés.¹⁶ A reneszánsz korában kezdték el tanítani a görög nyelvet Nyugat-Európában. A költők, írók, művészek megpróbálták utánozni az antik műveket.¹⁷

A mitológiák, Nyugat-Európában leginkább a görög és római, Kelet-Európában pedig a kereszténység a sámánizmus és a természetvallás¹⁸, nagy hatással voltak a költészetre, a művészetre, az irodalomra. Az alkotók ezekből a mítoszokból merítettek ihletet, melyek nagyszerű műalkotások születését eredményezték. A reneszánsz írók kedvelt ókori szerzője volt Cicero.¹⁹ A magyar reneszánsz irodalom, azon belül is a humanisták egyik kiemelkedő szerzője volt Janus Pannonius. Számos versében alkalmazott mitológiai elemeket, utalásokat. Az Eranemos (Szelek versenye) című költeményében a négy szélirány megszemélyesítője mitológiai alakok: Eurus, Auster, Zephyrus, Boreas.²⁰

¹³ Balogh, K. 2022. *Az antik téma időszerűsége egy 21. századi ifjúsági regénysorozatban. Rick Riordan Az Olimposz hősei című sorozata tükrében*, Beregszász.

¹⁴ *A reneszánsz kor általános jellemzői, művészete és irodalma*, <https://tinyurl.hu/r6NX>, megtekintés ideje: 2023.03.18.

¹⁵ *A reneszánsz kor általános jellemzői, művészete és irodalma*, <https://tinyurl.hu/yHU6>, megtekintés ideje: 2023. 03. 18.

¹⁶ *A reneszánsz kor általános jellemzői, művészete és irodalma*, <https://tinyurl.hu/ohlW>, megtekintés ideje: 2023.03.18.

¹⁷ Balogh, K. 2022. *Az antik téma időszerűsége egy 21. századi ifjúsági regénysorozatban. Rick Riordan Az Olimposz hősei című sorozata tükrében*. Beregszász.

¹⁸ Bojtár, E. 2011. *Mítosz, mitológia és „mitológia” Közép- és Kelet-Európában*. <https://tinyurl.hu/fluv>, megtekintés ideje: 2023.04.16.

¹⁹ Balogh, K. 2022. *Az antik téma időszerűsége egy 21. századi ifjúsági regénysorozatban. Rick Riordan Az Olimposz hősei című sorozata tükrében*. Beregszász.

²⁰ Dalloul, Z. *Adalékok Janus Pannonius dicsőkölteményeinek értelmezéséhez*. <https://tinyurl.hu/281W>, megtekintés ideje: 2023.04.16.

Ugyanilyen utalásokat figyelhetünk meg Dante Alighieri *Isteni színjátékában*, ahol Dante a Pokolban a csalók között találkozik Odüsszeusszal. William Shakespeare tragédiáiban, *Julius Caesar*, *Antonius és Kleopátra*, utóbbi alapjául Plutarkhosz *A görög és római nemesek párhuzamos élete* című műve szolgált. Shakespeare vígjátékaira is igaz ez elején leírtak, a *Tévedések vígjátéka* és *A tizenkettedik éjszaka* is tartalmaz mitológiai elemeket. Az ókor egyik műneme az epika volt, ezen belül az eposz volt a legnépszerűbb műfaj.

Francesco Petrarca itáliai költő a Daloskönyv című verseskötetében számtalan helyen alkalmaz mitológiai alakot. Például a Daloskönyv 34. szonettjében Apollót szólítja meg.²¹ Boccaccio műveiben olyan ókori szerzők hatásait láthatjuk, mint Cicero, Ovidius vagy Vergilius.²²

A barokk korstílus jellemzői a pompa, a túldíszítettség, a határtalanság. A barokk irodalma kedveli a nagy terjedelmű műveket, a túlzásokat, a merész költői képeket, ezért kedvelt műfaja lett az eposz.²³ A barokk korban számos hősköltemény született: Tasso *A megszábadított Jeruzsálem*, John Milton *Elveszett paradicsom*, *A megtalált paradicsom*, amelyek a keresztyén mitológia elemeit tartalmazzák.

A felvilágosodás kora két stílusirányzatot szült: a klasszicizmust és a szentimentalizmust. A klasszicizmus az antik görög és római műveket tartotta példának, mivel úgy gondolták, hogy az antik szerzők tökéletes műveket alkottak. Merev szabályokat követtek, kerülték a homályos megfogalmazásokat, a népnyelvi kifejezéseket. Magasztos hangvételt alkalmaztak, a drámaírásban pedig a hármas egység - a hely, az idő és a cselekmény egységének elvét követték. Kedvelt műfaj volt az eposz, tragédia, óda, epigramma, valamint a dráma.²⁴ A hármas egység elvét követve született meg Moliere, francia író komédiája, a *Tartuffe*.²⁵ A szentimentalizmus az érzelmi lázadás kifejezésére fektette a hangsúlyt. Uralkodó műfaja a líra, jellemző rá a melankólia, az irónia, témája leginkább a magány.²⁶ A lírában számos alkalommal fordulnak elő mitológiai utalások. Berzsenyi Dániel példaképének tartotta Horatius, antik római költőt, verseiben sokszor követi Horatius formáit. *Horác* című versét Horatius *Thaliarchushoz* című ódája lapján

²¹ Sturm-Maddox, S. Apolló és Daphné, avagy a Petrarca-versek szövegének ovidiusi rétege. In: *Világosság*. 2001/2-3, 33-54

²²Babics, Zs. 2015. *Istenek és hősök ábrázolása Giovanni Boccaccio Genealogia deorum gentilium című művében*. Budapest

²³A barokk. <https://tinyurl.hu/OmP7>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

²⁴Klasszicizmus az irodalomban. <https://tinyurl.hu/Vr2E>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

²⁵Moliere: *Tartuffe*. <https://tinyurl.hu/i9uH>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

²⁶Szentimentalizmus – Világirodalom. <https://tinyurl.hu/H7TS>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

írta.²⁷ A szentimentalista költő, Csokonai Vitéz Mihály *A tihanyi ekhóhoz* című versében szintén mitológiai alakot említ, Ekhót, a Visszhangot.²⁸

A romantika kialakulásával az antik kultúra utáni vágyakozás lecsendesült. A realizmus során a művek az emberek hétköznapijairól szóltak. Az avantgárd, majd pedig a posztmodern korszak már egyáltalán nem követelte meg az antik kultúra újragondolását és a mitológiai elemek használatát, azonban számos szerző alkalmazta ezeket műveiben. George Bernard Shaw *Pygmalion* című költeményét a görög Pygmalion-legenda, James Joyce *Ulysses* című regényét Homérosz *Odüsszeiája* ihlette. Zalán Tibor *A rettentő görög vitéz* című műve Thészeusz kalandjait meséli el.²⁹

A későbbi korokban még számos szerző merített a mitológiákból. Köztük a gyerekeknek is íródtak ilyen témájú művek. Mint például Rick Riordan *Percy Jackson* története, Tasnádi István *Helló, Héraklész* című képregény stílusú műve vagy éppen Szakács Eszter *Grifflovasok trilógiája*. Mindezen művek a mitológiákból merítenek, ezáltal pedig észrevétlen módon ismerteti meg a fiatal olvasókkal az antik témákat.³⁰

1.3. A mitológia hatása napjainkig

A mitológia a történetmesélés szerves részét képezi, mégpedig évszázadok óta. Az utóbbi években a mitológia egyre népszerűbbé vált az ifjúsági irodalomban, és a szerzők kreatív módot találtak arra, hogy az ősi mítoszok témáit és szereplőit feltárják, és beépítsék a kortárs történetekbe.

A klasszikus mitológia szereplőinek és történeteinek műveikbe való beépítésével a szerzők olyan témákat fedezhetnek fel, mint a hűség, a bátorság, a barátság és a szerelem, olyan módon, hogy az a fiatal olvasók számára is vonzó legyen. Ez segíthet abban, hogy a történetek átélhetőbbé és értelmesebbé váljanak a fiatal olvasók számára, mivel mélyebb szinten kapcsolódhatnak a szereplőkhöz és küzdelmeikhez. Emellett az ősi mítoszok modern környezetben történő újragondolásával a szerzők életre kelthetik ezeket a klasszikus történeteket az olvasók új generációja számára.

²⁷Berzsenyi Dániel: *Horác (elemzés)*. <https://tinyurl.hu/04UJ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

²⁸Balogh, K. 2022. *Az antik téma időszerűsége egy 21. századi ifjúsági regénysorozatban*. Rick Riordan *Az Olimposz hősei* című sorozata tükrében, Beregszász.

²⁹Balogh, K. 2022. *Az antik téma időszerűsége egy 21. századi ifjúsági regénysorozatban*. Rick Riordan *Az Olimposz hősei* című sorozata tükrében, Beregszász.

³⁰Vinczellér Katalin: *Mi van a sorok mögött? Avagy hány rétege lehet egy ifjúsági regénynek?* <https://tinyurl.hu/GdSZ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

Az ősi témák modern kontextusban történő feltárása mellett a mitológia az ifjúsági irodalomban is felhasználható a fiatal olvasók bevonására. Sok fiatal olvasó vonzódik a fantázia és a kaland elemeit tartalmazó történetekhez, és a mitológia ideális platformot biztosít az ilyen típusú történetmeséléshez. A mitikus lények és istenek történetükbe való beépítésével a szerzők olyan világokat teremthetnek, amelyek egyszerre izgalmasak és hihetőek a fiatal olvasók számára. Emellett a mitikus elemek, például a prófécia és a sors felhasználásával a szerzők olyan izgalmas cselekményeket hozhatnak létre, amelyek az olvasókat a történet során végig lekötik.

A mitológia ifjúsági irodalomban való használatának másik előnye, hogy életre szóló leckéket is lehet belőle tanítani. A klasszikus mítoszok elbeszélésével a szerzők bemutatathatják, hogy a szereplők hogyan hoznak döntéseket értékeik és meggyőződésük alapján. Ez segíthet a fiatal olvasóknak abban, hogy jobban megértsék saját értékeiket és meggyőződéseiket, valamint azt, hogy hogyan alkalmazhatják azokat a saját életükben. Emellett bizonyos döntések vagy cselekedetek következményeinek feltárásával a szerzők segíthetnek a fiatal olvasóknak a kritikai gondolkodás képességének fejlesztésében, és fontos tanulságokat szerezhetnek az erkölcsről és az igazságosságról.

Végül, a mitológia ifjúsági irodalomban való felhasználásával a szerzők új utakat találhatnak az ősi mítoszokhoz való kapcsolódásra is. A klasszikus történetek újragondolásával vagy az ősi mítoszokon alapuló teljesen új történetek megalkotásával a szerzők felfedezhetik a történetek és a bennük szereplő karakterek mögött rejlő mélyebb jelentéseket. Emellett új szereplők vagy történetszálak bevezetésével a szerzők új összetett rétegeket adhatnak a történetekhez, amelyek segíthetnek a fiatal olvasóknak jobban megérteni a mitológiai világot. A mitológia az utóbbi években egyre népszerűbbé vált az ifjúsági irodalomban. A klasszikus mitológia szereplőinek és történeteinek műveikbe való beépítésével a szerzők az ősi témákat modern kontextusban vizsgálhatják, és izgalmas kalandokkal vonhatják be a fiatal olvasókat. Emellett a klasszikus mítoszok újbóli elbeszélésével a szerzők bemutatathatják, hogy a szereplők hogyan hoznak döntéseket értékeik és meggyőződésük alapján, valamint új összetett rétegeket vihetnek be ezekbe a történetekbe, amelyek segíthetnek a fiatal olvasóknak jobban megérteni a mitológiai világot.

1.4. A fantasy műfaja

A fantasztikus irodalmat elsőként TzvetanTodorov*Bevezetés a fantasztikus irodalomba* című művének köszönhetően kezdték önálló műfajként számontartani. Todorov kritériumokat állított fel, melyek alapján egy mű a fantasztikus irodalom kategóriájába sorolható. Az elsődleges szempont, hogy a cselekményben jelen legyen a fantasztikum, az alkotásnak egy kitalált, de mégis valóságosnak tűnő világot kell teremtenie. További kritérium a prózaforma, illetve, hogy a szöveget szó szerint kell értelmezni.³¹Todorov ezek alapján négy csoportot különít el: tiszta különös, fantasztikus-különös, fantasztikus-csodás, tiszta csodás. Fantasztikus-különös szöveg az, melyben a történéseknek racionális magyarázata van. Todorov Jan Potocki*Kaland a Sierra Morenában* elbeszélést hozza fel példának, ahol minden csodára lesz magyarázat. A tiszta különös művekben, az eseményeknek szintén racionális magyarázata van, ennek ellenére mégis hihetetlen, megdöbbentő és szokatlan. Dosztojevszkij regényei ide sorolhatóak. A fantasztikus-csodás műveknél, a cselekményre nem adható racionális magyarázat, legalábbis nem a mi világunkban létező törvények által, mint Villiers de l'Isle-Adam novellájában, a *Verában*, ahol a gróf végülis a halott Vera visszatérésével magyarázza a történeteket. A tiszta csodás művekben pedig az események nem váltanak ki reakciót az olvasóból vagy a szereplőből, a hangsúly az események természetén van.³²

A fantasyt a fantasztikus irodalmon belül kialakult műfajként határozzák meg, mely a 20. század elején tűnt fel.³³ Természetfeletti elemeket tartalmaz, cselekménye fikatív, a való világgal párhuzamosan vagy egy teljesen másik világegyetemben játszódik. Egyesek az első fantasy írónak George MacDonadlot tartják, míg mások Tolkien tekintik a fantasy atyjának, valamint egyes vélemények úgy gondolják, hogy a fantasy gyökerei már az antik irodalomban is megjelennek. A modern fantasy irodalomban két csoportot különböztetnek meg: highfantasy és lowfantasy. A highfantasy egy teljesen fikatív világot jelöl, mint a *A Gyűrűk Ura* vagy a *Trónok harca* sorozat, míg a lowfantasy a valósággal párhuzamosan létezik, mint a *Narnia krónikái* vagy a *Harry Potter* sorozat.³⁴

Bár a fantasy mint önálló műfaj még nem túl régóta létezik, Richard Mathews mégis úgy gondolja, hogy a fantasy eredetét az ókorban kell keresni. Homérosz írásai, a Gilgames eposz, az egyiptomi Halottak könyve, a német Nibelung-ének, vagy az indiai

³¹Purkárthofer, Kornél. 2019: „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a kandináv mitológia”.*Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

³²Todorov, T. 1970: *Bevezetés a fantasztikus irodalomba*. Budapest: Napvilág Kiadó. 42-49

³³Argay Ferenc: *A fantasy műfaj története*.<https://tinyurl.hu/kYWZ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

³⁴Purkárthofer, Kornél. 2019: „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a kandináv mitológia”.*Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

Mahabharata a fantasy irodalom alkotóelemeinek számítanak, hisz számos fantasy alkotás merít ezekből a történetekből. A 19. században megjelenő fantasy alkotások gyerekeknek íródtak, vannak olyan művek, melyekben olyan utalások találhatók, melyeket csak a felnőttek vehetnek észre.³⁵

A fantasy alkotások, bár vannak alfajai, mégis vannak közös pontjaik. Mindenképp létezik a jó és a rossz oldal, melyek között harcra kerül sor. A cselekmény mindig egy kitalált világban játszódik, amely kidolgozott. Mindig van egy hős, akihez köthető az egész cselekmény, de minden más szereplő is fontos. A következőkben nézzünk meg néhány példát a fantasy alfajaira.³⁶

Az epikus vagy highfantasy történeteiben valamilyen magasztos cél áll a középpontban, egy teljesen fiktív világban játszódik, mint például A *Gyűrűk Ura*. A lowfantasy hasonlatos ehhez, mégis eltérő, ugyanis a fiktív világ a valós világgal párhuzamosan jelenik meg, akárcsak a *Harry Potterben*. C. S. Lewis *Narnia-krónikái* a portál fantasyhoz sorolható, melyben a fiktív világba egy átjáró vezet a valós világból. A történelmi fantasyben a cselekmény a múltban játszódik, kedvelt időszak Arthúr király kora és az őt körülvevő legenda.³⁷

A fantasy műfaja A *Gyűrűk Ura* 1955-ös megjelenésével egyre inkább népszerűvé vált. A fantasy irodalom széles körű vonzerővel bír, mert lehetővé teszi az olvasók számára, hogy elmeneküljenek a mindennapi élet hétköznapi valóságából, és felfedezzék a varázslatokkal és kalandokkal teli fantasztikus világokat. Emellett lehetővé teszi az olvasók számára, hogy olyan témákat, mint az erkölcs és a bátorság, olyan módon vizsgáljanak meg, amely gyakran sokkal magával ragadóbb, mint a hagyományos irodalom. Emellett sok olvasó vigaszt talál a műfaj ismerős trópusaiban, mint például a jó és a gonosz közötti csaták, a hősiek küldetések és a mitikus lények közötti epikus csaták. Ezek az elemek teszik vonzóvá a fantasy irodalmat azon olvasók számára, akik a képzelet és a csodák világába szeretnének elmerülni. A fantasy előszeretettel használja a mítoszok elemeit, melyekkel könnyedén létrehozható egy világ, mely megfelel a fantasy kritériumainak.

A következőkben bemutatnám, konkrétan milyen ifjúsági művekben fedezhetők fel mitológiai motívumok. J.R.R. Tolkien, C.S. Lewis és Rick Riordan regényei

³⁵Wacław Walecki 2019: *Ewploring Fantasy Literature*. Kraków

³⁶Nádasi Krisz: *Milyen fantasyt írjunk? – avagy fantasztikus irodalmi műfajok*. <https://tinyurl.hu/jcUm>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

³⁷Nádasi Krisz: *Milyen fantasyt írjunk? – avagy fantasztikus irodalmi műfajok*. <https://tinyurl.hu/jcUm>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

kiemelkedő helyet foglalnak el az irodalomban, különösen a fiatal olvasók körében. Mindhárom író különböző kultúrák mitológiájából merítve teszi izgalmassá és érdekessé a történeteiket.

1.4.1. A klasszikus mitológia elemeinek felhasználása J.R.R. Tolkien műveiben

A mitológia valamilyen különleges okból a mai napig foglalkoztatja az embereket. Az irodalom számos remekműve tartalmaz mitológiai elemeket. Nézzük csak meg akár az irodalmat, a filmipart vagy a mai korban annyira kedvelt számítógépes videójátékokat. Számos példát találhatunk a görög, római, kelta vagy skandináv mitológiai elemek megjelenésére. Például a *Marvel Univerzum* részei közül a Thor, mely a skandináv mitológiából merít.³⁸ Vagy Rick Riordan regényiben életre kelti a görög és római mitológia isteneit és lényeit, megeleveníti az egyiptomi mitológia jól ismert isteneit és történeteit. JoanneKathlinRowling jól ismert *Harry Potter* könyvsorozatában számos mitológia lényeit és történeteit használja fel hol teljes egészében, hol pedig kiegészítve, néha pedig apróbb változásokkal.

John Ronald Rreuel Tolkien figyelemreméltó módon használta fel a skandináv és óészaki mitológiát a műveiben, amely megjelenésétől napjainkig hatalmas rajongótábor tudhat magáénak.³⁹

De vajon mi lehet az ok, amiért ennyire kedvelik ezen műveket?

Bátran kijelenthetjük, hogy a felsorolt regények mind az ifjúsági könyvek közé sorolhatóak. Történetükkel azokat a fiatalokat szólítják meg, akik már nem gyerekek, de még nem is teljesen felnőttek, csupán úton vannak a felnőtt világába. Az ifjúsági irodalom olvasói közé sorolhatjuk a 11-14 éveseket, akik „a serdülőkor legviharosabb éveit élik”.⁴⁰ A számukra írt könyvek olyan témákkal foglalkoznak, melyek az ifjúságot érdeklik.⁴¹ Például a kaland, a saját korosztályukban felmerülő érzések vagy a hősi tettek.⁴²

Az ifjúsági irodalom olvasása során már alakítható az olvasó „magasabb szintű irodalom utáni érzéke”, ezért fontos, hogy legyen bizonyos tartalmi és formai felépítése.

³⁸Purkarthofer, Kornél. 2019: „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a kandináv mitológia”.*Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

³⁹Purkarthofer, Kornél. 2019 . „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a kandináv mitológia”.*Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

⁴⁰ Komáromi, G. 1999. *Gyermekirodalom*, Budapest:Helikon, 7.

⁴¹Kolostyik Emőke, 2019: *A Pál utcai fiúk intertextuális és intermedialis vonatkozásai*. Újvidék

⁴² Komáromi, G. 1999. *Gyermekirodalom*, Budapest:Helikon, 158.

Az ifjúsági alkotásokról elmondható, hogy egyszerűbb nyelvezettel rendelkeznek, a történetek izgalmasabbak, a mű végén pedig váratlan fordulat várja az olvasóját. Emellett az íróknak fontos figyelembe vennie, pontosan milyen korosztályt is szeretne elérni művével, mivel minden korosztályt más és már téma érdekel, ennek megfelelően kell cselekményt választania.⁴³

Ilyen műveket találunk Mikszáth Kálmás és Krúdy Gyula írásai között. A kortárs ifjúsági regények tekintetében fontosnak tartom kiemelni Leiner Laurát, aki néhány év alatt a tinédzserek kedvenc írójává vált. De nem feledkezhetem meg a klasszikus művekről sem, például C. S. Lewis *Narnia krónikáiról*, J.R.R. Tolkien sajátos mitologikus világáról, melynek legismertebb része *A szilmarilok* és *A Gyűrűk Ura* sorozat, Rick Riordan *Percy Jackson* és az olimposziak történeteiről és persze J.K. Rowling *Harry Potter* sorozatáról.

John Ronald Reuel Tolkien neve mára már ismerősen csenghet az irodalom kedvelőknek. Elkerülhetetlen, hogy ne halljon Középföldéről, a hobbitokról vagy épp Zsákos Bilbórol és az ő kedves Frodójáról. Tolkien olyan műveket alkotott, amelyek még hosszú ideig uralkodnak az ifjúsági irodalom berkei között.

Tolkien tehetséges alkotó és professzor is volt. Beszélt ógörögül, latinul, óangolul, óizlandul, de értett walesi nyelven, finnül és gótul is. Két nyelvet alkotott meg: Nevbosh és Quenya. 1914-ben kezdett írni Középföldéről, melynek csak halála tudott véget vetni. Ezt követően a hátra hagyott kéziratokat fia, Cristopher Tolkien vette át és adatta ki.⁴⁴

Tolkienre nagy hatással volt a kereszténység és a skandináv mitológia. Műveiben inkább az utóbbi, a skandináv mitológia kapott meghatározó szerepet, de találhatunk keresztényi elemeket is. Történeteikhez a *Verses Edda*, *Beowulf*, *Kalevala* szolgáltak ihletésül. Az ihletforrásait tárgyaló leveleiben a történetek, legendák és mítoszok gyűjteményét a „Cauldron of Story” néven emlegette.⁴⁵

Tolkien nevével kapcsolatban azonnal a *Gyűrűk Ura* trilógiája vagy *A hobbit* jut eszünkbe. Azonban van egy sokkal korábbi műve, mely időben *A gyűrűk Ura* története előtt játszódik. *A Gyűrűk Ura* során a harmadkor végének nagy történéseiről olvashatunk. Míg *A szilmarilokban* a kezdetektől nyomon követhetjük Tolkien világának keletkezését, isteneit, lényeit. A mű Tolkien halála után jelent meg, fia, Cristhoper gondozásában, aki apja jegyzeteit szedte össze.⁴⁶

⁴³Kolostyik Emőke, 2019. *A Pál utcai fiúk intertextuális és intermediális vonatkozásai*. Újvidék

⁴⁴Purkarthofer, Kornél. 2019. „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a skandináv mitológia”. *Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

⁴⁵Whittingham, Elizabeth A. 2008: *The Evolution of Tolkien's Mythology*. Jefferson: McFarland & Co., 39

⁴⁶ Tolkien, J.R.R. 1996. *A szilmarilok*. Budapest: Európa

Tolkien a mitológia felhasználásával különleges világot alkotott meg, melyből néhány helyet, nevet és történetet kiemelnék, megmutatva ezzel, mennyiben is járult a mitológia e remekművek megírásához.

Ilyen Középfölde elnevezése is. Az északi mitológia szerint 3 földrész található: Miðgard, Niflheim és Múspel. A Miðgard jelentése „bekerített közép”, mely az óriások elleni védelem érdekében egy fallal bekerített terület. Tolkien ebből hozta létre Középfölde nevét, mely jellegében is megfelel Miðgardnak.⁴⁷

A *Gyűrűk Urában* fontos szerepet kapnak a tündék. Ők is a skandináv mitológia részét képezik. De Tolkien csupán a nevüket vette át, minden más távol áll mitológiai névrokonuktól.⁴⁸

Tolkien történeteiből jól ismerjük a törpéket. A skandináv mitológia a törpökről úgy tartja, hogy a földből keltek ki, a helyek földalatti üregeiben élnek, értelmesek, ám ravaszak, bosszúvágyóak, alacsony termetűek. Kézügyességüknek köszönhetően fegyvereket, ékszereket és műszaki tárgyakat kovácsolnak. Tolkien törpéire is illik ez a leírás. Kivétel ez alól Durin népe, akiket A hobbit című könyvben ismerhetünk meg, mivel ők egyáltalán nem gonoszok.⁴⁹

A főistenek között is hasonlóságokat fedezhetünk fel. Tolkien Vala vezetője, Manwëre sok hasonlóságot mutat a skandináv mitológia főistenével, Odinnal. Manwëre a Taniquetilen hegy legmagasabb tornyából szemléli az embereket és a világot. Odin lakhelye Hildskjálf, mely szintén a legmagasabb toronyban található. Mindketten nagyon messze látnak, innen tudják, mi történik a világukban. Mindketten rendelkeznek még hírhozókkal. Odinnak két hollója van, Hugin és Munin, Manwë pedig a Sasoktól és a széltől tud meg információkat.⁵⁰

A skandináv mitológia két csoportra tagolja az isteneke: Aszok és Vánok. Tolkien világában a Valák nem sorolandók csoportokba. Azonban jelen vannak a Maiák, akik istenszerűek, mégis alárendeltek. A Maiák hasonlítanak a skandináv mitológiai Álfokhoz, akik szintén rendelkeznek isteni erővel.⁵¹

⁴⁷Purkathofer, Kornél. 2019. „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a skandináv mitológia”. *Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

⁴⁸Purkathofer, Kornél. 2019. „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a skandináv mitológia”. *Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

⁴⁹Whittingham, Elizabeth A. (2008): *The Evolution of Tolkien's Mythology*. Jefferson: McFarland & Co., 64.

⁵⁰Purkathofer, Kornél. 2019. „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a skandináv mitológia”. *Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

⁵¹Purkathofer, Kornél. 2019. „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a skandináv mitológia”. *Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

Odin szerette meglátogatni az embereket. Hossz, fehér szakállas, bottal járó, kalapos öregemberként ment közénk. *A Gyűrűk Ura* sorozatból jól ismerjük Gandalfot, a varázslót, aki minden tőle telhetőt megtesz, hogy segíteni tudjon Frodónak a küldetésében. Odin álcája nagyban hasonlít Gandalfra, akinek hosszú, fehér szakála és nagy botja és kalapja is volt.⁵²

Tolkien *A szilmarilok* című könyvének elején említi meg Erut, az Egyetlent, ArdánIlúvatart. Mitológiája vele kezdődik, ő teremti meg az ainukat, akikből később majd Valák válnak.⁵³ Ilúvatar megnevezése, az Egyetlen emlékeztet minket a keresztény hitvallás urára, Istenre, aki Ilúvatrahoz hasonlóan kezdetektől jelen van a világban.⁵⁴

A szilmarilokból ismert Morgothot a skandináv mitológiából jól ismert Lokihoz tudjuk hasonlítani. Morgoth, eredeti nevén Melkorainu volt, ám fellázadt Ilúvatar ellen, ezután már csak a Világ Fekete Ellenségeként emlegetik.⁵⁵ Loki hozzá hasonlóan isteni erővel rendelkezik, mindketten a káoszt, a lázadást és a konfliktust képviselik. Eleinte segítenek az isteneknek, de később csak kedvtelésből és ravaszságból csapják be és verik át az embereket.⁵⁶

A szilmarilokban olvashatunk Morgoth szörnyűségei teremtényeiről. Ő hozta létre a Balrogoat⁵⁷, illetve Carcharohot, a hatalmas kutyát.⁵⁸ A skandináv mitológiában Loki hozta létre Fenrir farkast és Helt, a holtak úrnőjét.⁵⁹

Egyértelmű, hogy az északi mitológia nagy hatással volt J. R. R. Tolkien műveire. A karakterektől kezdve a lényeken át a témáig történeteinek számos eleme visszavezethető az északi mitológiára. Ez a hatás hozzájárult ahhoz, hogy Tolkien művei a valaha írt legkedveltebb fantasy-történetek közé tartoztak, és biztos, hogy még évekig inspirálni fogja az olvasókat.

Tolkien mitológiája nagy hatással volt a populáris kultúrára. Művei számtalan könyvet, filmet, videojátékot, tévéműsort, képregényt, zenét, művészetet és még sok más is inspiráltak. *A Gyűrűk Ura-trilógia* a történelem egyik legsikeresebb filmes franchise-a volt, *A hobbitból* pedig több film is készült. Az olyan videojátékok, mint a *The*

⁵²Purkathofer, Kornél. 2019. „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a skandináv mitológia”. *Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

⁵³Tolkien, J.R.R. 1996. *A szilmarilok*. Budapest: Európa

⁵⁴Mózes első könyve, 1. fejezet. *Magyar Bibliatársulat újjáfordítású Bibliája*. <https://tinyurl.hu/G64c>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

⁵⁵Tolkien, J.R.R. 1996. *A szilmarilok*. Budapest: Európa

⁵⁶Purkathofer, Kornél. 2019. „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a skandináv mitológia”. *Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

⁵⁷Tolkien, J.R.R. 1996. *A szilmarilok*. Budapest: Európa

⁵⁸Tolkien, J.R.R. 1996. *A szilmarilok*. Budapest: Európa

⁵⁹*Skandináv mitológia. Loki*. <https://skandinav-mitologia.hu/loki/>, megtekintés ideje: 2023.03.22

ElderScrolls sorozat, nagymértékben merítettek Tolkien mitológiájából a történeteik és a karaktereik során. Középfölde, a J.R.R. Tolkien által teremtett világ egy összetett és lenyűgöző hely, tele mitológiával és történelemmel. Tolkien művei, mint *A Gyűrűk Ura* és *A hobbit*, minden idők legkedveltebb és legnépszerűbb történetei közé tartoznak. Az ő világa a kalandok, a mágia és a rejtélyek helyszíne, és a legkülönbélebb lények, fajok és kultúrák népesítik be, amelyek világszerte rabul ejtették a közönséget.

1.4.2. A klasszikus mitológia elemeinek felhasználása C.S. Lewis műveiben

Tolkien kortársa volt Clive Staples Lewis, ismertebb nevén C.S. Lewis a *Narnia krónikáinak* szerzője. A hét Narnia könyv *Az oroszlán, a boszorkány és a ruhásszekrény*, *A varázsló unokaöccse*, *A ló és kis gazdája*, *Az ezüsttrón*, *Caspian herceg*, *A Hajnalvándor útja*, *A végső ütközetszámos* mitologikus elemet tartalmaz. Találhatunk benne görög, római és keresztyén motívumokat is.

A varázsló unokaöccse című könyvben Polly és Digory bácsikájuk kísérlete miatt másik világban találják magukat, ahol felébresztik a Fehér Boszorkányt, Jadist. Jadis uralni akarja az egész világot, ezért a gyerekek mindent megtesznek, hogy megakadályozzák ezt. Egy kihalt világba kerülnek, ahol egy oroszlán dalára életre kel minden. Aslan a mindenség ura, akinek megbízásából Digory megszerez egy almát, amit elültetnek. Ez a fa védelmezi Narniát. Aslan ad egy almát Digorynak, aki elviszi édesanyjának, aki ennek köszönhetően felépül. Digory az alma magját elülteti, mely később fává sarjad, és amelyből készül az a bizonyos szekrény, mely a következő könyvek alapját szolgáltatta.⁶⁰

A történet folytatásaiban négy testvér, Peter, Edmund, Sara és Lucy jut el Narniába, ahol minden esetben megküzdnek a gonosszal, hogy megvédjék Narnia csodálatos világát, ahol számtalan különleges lény él. Ezek a lények ismerősek lehetnek a görög, skandináv, kelta, arab és keresztyén mitológiákból is.⁶¹

Aslan Narnia uralkodója, aki a jót képviseli a történetek során. Sokan vonnak párhuzamot közte és Jézus Krisztus között. Ezt támasztja alá, hogy Aslan mellett két leopárd is található, akiket Krisztus szimbólumának tartottak.⁶²

⁶⁰ Lewis, C.S. 2015. *A varázsló unokaöccse*. Budapest: Harmat Kiadó

⁶¹Persson, C. *Mythology and Moral in C.S.Lewis's. The Lion, The Witch and theWardrobe*. <https://tinyurl.hu/69eF>, megtekintés ideje: 2023. 03. 22.

⁶²Persson, C. *Mythology and Moral in C.S.Lewis's. The Lion, The Witch and theWardrobe* <https://tinyurl.hu/69eF>, megtekintés ideje: 2023. 03. 22.

A történet során találkozhatunk Tumnus-szal, aki egy faun. A faun a görög mitológiában a szatírral azonosították. Tumnus úr említést tesz még nimfákról és driádokról. A nimfák női istenségek, a driádok pedig az erdő szellemei a görög mitológiában.

Jadis, a történet főgonosza, a Fehér boszorkány, aki félig dzsinn félig óriás. A dzsinnek az arab folklór ismert elemei, természetfeletti lények, gonosz szellemek. Más lényeket is átvett az arab kultúrából, mint például a gholukat és az efreeteket.⁶³ A *varázsló, a boszorkány és a ruhásszekrény* című részben Jadisról elmondják, hogy ő Ádámtól, az első férfitől származik. Ez tagadhatatlanul a keresztényi Ádámra utal.

Maugrim egy beszélő farkas. Másik neve FenrisUlf. Fenris szembeállítható a skandináv mitológiából ismert Fenrir farkassal, akit Loki hozott létre.⁶⁴

1.4.3. A klasszikus mitológia elemeinek felhasználása Rick Riordan műveiben

Rick Riordan Percy Jackson történetével azonnal elnyerte az olvasók szívét. Történetei alapjául az eredeti mítoszokat használja, de saját, egyedi fordulatot ad hozzájuk. A történet főhőse, Percy átlagosnak tartja magát, kivéve, hogy tud lélegezni a víz alatt vagy hogy néha különös dolgok történnek körülötte. Egyik nap azonban kiderül, hogy valójában félisten, anyja egyszerű ember, apja pedig Poszeidón, a tengerek istene. Egyik pillanatról a másikra egy táborban találja magát, ahol a hozzá hasonló félistenek élnek és tanulnak. Feje tetejére áll minden, amit eddig ismert, egy olyan világ tárul elé, melyet eddig csak meseként fogott fel. Riordan a görög mitológia elemeit átemelve tárja elének Percy történetét, ahol istenekkel, titánokkal és még sok már görög mitológiai lényel találja szembe magát.

Rick Riordan a mitológiát nem egy távoli kitalált világgént alkalmazta, hanem egybeolvasztotta az emberi világgal. Mindkét világ egymás mellett él, ám a Köd eltakarja az egyszerű halandó ember előtt az istenek és félistenek világát.⁶⁵

Már Percy személye is mitológiai eredetű. Gondoljunk csak Prométheuszra, aki saját magát kockáztatva elhozta a tüzet az embereknek. Mindketten szembenéznek a

⁶³Persson, C. *Mythology and Moral in C.S.Lewis's. The Lion, The Witch and the Wardrobe*. <https://tinyurl.hu/69eF>, megtekintés ideje: 2023. 03. 22.

⁶⁴Persson, C. *Mythology and Moral in C.S.Lewis's. The Lion, The Witch and the Wardrobe*. <https://tinyurl.hu/69eF>, megtekintés ideje: 2023. 03. 22.

⁶⁵Riordan, R. 2008. *A villámtolvaj. Percy Jackson és az olimposziak*. Szeged: Könyvmolyképző

veszéllyel, kapcsolatot ápolnak az istenekkel: Percy apja Poszeidón, Prométheusz apja pedig Zeusz. ⁶⁶ Tehát mindketten egy-egy főisten fiai. Prométheusszal találkozhatunk a történet során. Ő az, aki segítette Percynek és barátainak, hogy győzni tudjanak az utolsó csatában Kronosz hívei ellen.⁶⁷

Riordan regényeinek sikere mögött nagy szerepet játszik, hogy a görög mítoszok bonyolult megfogalmazását leegyszerűsíti, hogy az olvasói számára is érthető legyen.⁶⁸ Azonban nem egyszerűen átveszi a mitológiai elemeket, hanem párhuzamot von a görög és amerikai értékek között. Az olvasók láthatják, hogy nemcsak a mai kor embere nézett szembe a hatalomvággal vagy a felnőttekbe vetett bizalom által történt eseményekkel, hanem a régebbi korok emberei is szembenéztek ezen problémákkal.⁶⁹

A görög mitológiai történetekből ismerősek lehetnek az ősi helyszínek, mint az Olimposz hegye, az Alvilág, a Labirintus. Riordan természetesen ezeket a helyszíneket is beépítette történetébe, mint az emberi világ szerves része. Olimposz hegyére az EmpireState Building tetejéről lehet bejutni. ⁷⁰A Labirintus pedig a halandó világ alatt húzódik és mindig terjeszkedik, mindig magába épít valamit az emberek világából. Az Alvilág szintén „áttelepült” a kornak megfelelően, így most Los Angeles városa alatt található.⁷¹

A római mitológia kísértetiesen hasonlít a görög mitológiához. Ennek egyszerű magyarázata van: a római mitológia átvette a görög mitológia elemeit, csupán a nevüket változtatták meg latinra, így lett például Zeusból Jupiter, Hérából Juno vagy Athénéből Minerva.⁷²

Rick Riordan nem elégedett meg azzal, hogy csupán a görög mitológiát tette olvasó közelivé, megkísérelte ugyanezt a római mitológiával is. Az Olimposz hősei sorozatában elénk tárja a római istenek történetét. A görög istenek és azok félvér gyerekeivel párhuzamosan létezik a római istenek és félvér gyermekeik, akiknek szintén létezik egy félvér tábor, ahol ugyanúgy vigyáznak rájuk, akárcsak a görög félvér táborban. A Jupiter

⁶⁶ExploringtheSimilaritiesbetween Percy Jackson adnPrometheus:acomparison of twoheroes, <https://tinyurl.hu/7RkKW>, megtekintés ideje: 2023. 03. 22.

⁶⁷Riordan, R. 2020. *Az utolsó Olimposzi. Percy Jackson és az Olimposziak*. Szeged: Könyvmolyképző

⁶⁸Balogh, K. 2021. *Rick Riordan Percy Jackson es az olimposziak sorozat felhasználásnak lehetőségei az általános iskolai oktatásban*. Beregszász, 27.

⁶⁹Brenna, M. 2021. *Adaption and culturesudy of mythology: exploration of Riordan'sliterature*.<https://tinyurl.hu/GHf0>, megtekintés ideje: 2023.03.22.

⁷⁰Riordan, R. 2008. *A villámtolvaj. Percy Jackson és az olimposziak*. Szeged: Könyvmolyképző

⁷¹Riordan, R. 2008. *Csata a Labirintusban. Percy Jackson és az olimposziak*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó

⁷²Görög-római mitológia. <https://tinyurl.hu/wINs>, megtekintés ideje: 2023.04.01.

táborban minden a római kort idézi, az építészet, az eszközök, a tábor rendszere és persze az istenek is.⁷³

Riordan a római és görög után az egyiptomi mitológiát is feldolgozta. A *Kane-krónikák* trilógiájában az egyiptomi mitológia elemeit vetette papírra. A történetek során a szokásos módszert alkalmazta: a mitológiák egymás mellett léteznek. A történet főhősei egy testvérpár: Cartes és Sadie Kane. Apjuk egyiptológus, aki kiszabadítja az egyiptomi mitológiát és ennek következtében Set, az egyiptomi pusztítás istene foglyul ejti őt. A gyerekek ezután kalandos utat járnak be, hogy kiszabadítsák apjukat a fogságból. Az előző görög és római mitológiából ismert istenek minden gond nélkül létezni tudtak a mai modern világban, addig az egyiptomi istenek csakis egy halandó testét használva tudtak a mi világunkban létezni. Azokat a halandókat, akik képesek befogadni az isteneket, varázslóknak nevezik. Ilyen varázsló Carter és Sadie apja, Julius és nagybátyjuk Amos is. A történet során megismerhetjük Anubist, Bast és Thoth-t is, akik mind az egyiptomi mitológia istenei.⁷⁴

Az egyiptomi mitológiából jól ismert Set és Oziris a trónért harcolnak, mely Oziris halálához vezet. Ezt követően Oziris fia, Hórusz száll szembe apja gyilkosával és legyőzi őt. Riordan történetében Carter és Sadie úgyszintén legyőzi Setet, aki fogságba ejtette apjukat. Nem ölik meg, csupán neve kimondásával száműzik az alvilágba. Párhuzamot vonhatunk tehát Carter és Hórusz között, Sadie és Izisz között, a két isten fejben a két testvérral van és tanácsokkal segítik őket Set legyőzésében.⁷⁵

Carter és Sadie legnagyobb segítője Thot. Az egyiptomi mitológiában Thot a bölcsesség, a mágia és a hold istene volt.⁷⁶ A regényben Thot segítségét kéri, hogy megtudják Set igazi nevét. Dr. Toth professzorként találják rá, aki a modern technológiát kutatja.⁷⁷ Toth képes volt alkalmazkodni, megváltozni a mai világhoz.

A másik ismert egyiptomi istenség Anubisz. Ő volt a kutyaisten, aki a halottak felett ítélkezett.⁷⁸ A regényben Anubis egy tizenhatév körüli fiatal fiúként van ábrázolva, aki nem sokat időt tölt a halandók világában.⁷⁹

⁷³Riordan, R. 2014. *Az Olimposz Hősei-Az elveszett hős*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó

⁷⁴Riordan, R. 2016. *Kane krónikák. A vörös piramis*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó

⁷⁵Brenna, M. 2021. *Adaption and Cultural Study of Mythology: Exploration of Riordan's Literature*. <https://tinyurl.hu/GHf0>, megtekintés ideje: 2023.03.22.

⁷⁶Pinch G. 2002. *Handbook of Egyptian Mythology*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO

⁷⁷Riordan, R. 2016. *Kane krónikák. A vörös piramis*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó

⁷⁸Pinch G. 2002. *Handbook of Egyptian Mythology*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO

⁷⁹Riordan, R. 2016. *Kane krónikák. A vörös piramis*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó

Set, az egyiptomi káosz isten. ⁸⁰Riordan olyannak ábrázolja, amilyenek régen is tartották, az emberek félnek tőle, mert csak pusztulást hoz. Ám az idő változásával Set külsője megváltozik míg végül már teljesen hasonlatos lesz az emberéhez. Ahogyan Anubis megjelenése tükrözi a modern kor világát, úgy Set is alkalmazkodik ahhoz a világhoz, amelybe visszatért és ahol harcolnia kell. ⁸¹

Riordan természetesen nemcsak a szereplőket alkalmazta modern kontextusban, hanem az épületeket, helyeket is. A Washington-émlékmű népszerű hely és az amerikaiak ikonikus turista látványossága is, Riordan történetében ezt az emlékművet valójában az egyiptomiak állították, melyet portálként lehet használni, ezáltal nagyobb utakat is megtehetnek rövid idő alatt. ⁸²

Riordan a történeteinek keresztül megmutatja, hogy a régi korok mitológiája ma is jelen van és összefüggenek egymással, még ha nem is gondolnánk erre. ⁸³

Riordan főszereplői mindig fiatal tinédzserek. Általuk nyeri el az olvasók szívét, hisz ugyanazokkal a gondokkal, problémákkal kell szembenéznüik, amivel egy tinédzser találkozik nap mint nap. Szerelem, kihívás, kaland, megfelelési kényszer, elveszettség mind-mind a tinédzserek legnagyobb problémái közé tartoznak. Riordan pedig ezeket felhasználva megismerteti velük a mitológiák különleges világát.

Percy Jackson személye azonban még ezen is túlmutat. A villámtolvaj elején már tudomást szerzünk Percy „fogyatékoságáról”. A diszlexia megnehezíti mindennapjait. Riordan ezt az alapvetően szégyellnivaló tulajdonságát a javára fordította: Percy tud olvasni, csupán fejében összekeveredik a görög és az amerikai betűk világa. ⁸⁴ Ez teszi lehetővé az olvasók számára, hogy fogyatékoságukat ne gyengeségnek tekintsék, hanem ajándéknak, amiből erőt meríthetnek. ⁸⁵

⁸⁰Pinch G. 2002. *Handbook of Egyptian Mythology*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO

⁸¹Brenna, M. 2021. *Adaption and Cultural Study of Mythology: Exploration of Riordan's Literature*. <https://tinyurl.hu/GHf0>, megtekintés ideje: 2023.03.22.

⁸²Riordan, R. 2016. *Kane krónikák. A vörös piramis*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó

⁸³Brenna, M. 2021. *Adaption and Cultural Study of Mythology: Exploration of Riordan's Literature*. <https://tinyurl.hu/GHf0>, megtekintés ideje: 2023.03.22.

⁸⁴Riordan, R. 2008. *A villámtolvaj. Percy Jackson és az olimposziak*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó

⁸⁵Brenna, M. 2021. *Adaption and Cultural Study of Mythology: Exploration of Riordan's Literature*. <https://tinyurl.hu/GHf0>, megtekintés ideje: 2023.03.22.

II. Mitológiai elemek a Harry Potterben

Joanne Kathleen Rowling angol író 1965. július 31-én született Angliában. Mindig is író szeretett volna lenni, magáról könyvmolyként nyilatkozott, egyetemi évei alatt. Már hat évesen megpróbálkozott ezzel, tizennégy évesen pedig megírta első regényét. Az Exeter Egyetemen szerzett diplomát francia és klasszika-filológia szakon, az itt tanultak hasznára váltak a művei megírásában. Diákévei alatt Párizsban is megfordult. Házassága kezdetén Észak-Portugáliába költözött, majd a válás után a lányával, Jessicával visszaköltözött Angliába. Edinburgh-ban tanárként dolgozott, szabadidejét pedig írással töltötte. Harry Potter története egy vonatút során fogalmazódott meg benne, hosszú időt töltött a varázsvilág feltérképezésével.⁸⁶ Miután elkészült az első könyvvel, kiadókat keresett meg. Tizenkét kiadó utasította vissza a történetet, mígnem a Bloomsbury Press vállalkozott a megjelentetésére 1997-ben.⁸⁷

Az 1997-ben megjelent *Harry Potter és a bölcsek köve* című mű hamarosan a legkeresettebb könyv lett. Világszerte milliók voltak kíváncsiak a kis túlélő történetére. Ezt követően folyamatosan jelentek meg a folytatások, a *Harry Potter és a Titkok Kamrája*, *Harry Potter és az azkabani fogoly*, *Harry Potter és a Tűz Serlege*, *Harry Potter és a Főnix Rendje*, *Harry Potter és a Félvér Herceg*, *Harry Potter és a Halál ereklyéi*.⁸⁸ J. K. Rowling ezek után egy könyv erejéig még folytatta Harry Potter történetét. A *Harry Potter és az elátkozott gyermek* című mű tizenkilenc évvel a *Harry Potter és a Halál ereklyéi* után játszódik. Szerzői J.K Rowling, John Tiffany és Jack Thorne, mely alapján Jack Thorne vitte színpadra, a világpremierre 2016. július 30-án került sor a londoni West Enden, ekkor adták ki a forgatókönyvet is.⁸⁹ A történet során visszaköszönnek a régi karakterek, mint Harry Potter, Hermione Granger, Ron Weasley vagy épp Draco Malfoy, immár felnőttként. A cselekmény során Harry fia, Albus, és Malfoy fia, Scorpius ide-oda ugrálnak az időben és majdnem ott is rekednek.⁹⁰

Ezt követően még jelentek meg kiegészítő kötetek, mint például a *Legendás állatok és megfigyelésük* és *A kviddics évszázadai*, melyek címei ismerősek lehetnek a roxfordi tankönyvek közül. 2016-ban jelent meg a *Legendás állatok és megfigyelésük* színdarab

⁸⁶About. <https://www.jkrowling.com/about/>, megtekintés ideje: 2023.04.19.

⁸⁷Forgách Kinga: *J.K. Rowling varázslatos élete*. <https://tinyurl.hu/n2iC>, megtekintés ideje: 2023.04.19.

⁸⁸J. K. Rowling's *Wizards World*. <https://www.jkrowling.com/writing/>, megtekintés ideje: 2023.04.19

⁸⁹About. <https://www.jkrowling.com/about/>, megtekintés ideje: 2023.04.23.

⁹⁰*Harry Potter and the Cursed Child – Parts One and Two*. <https://tinyurl.hu/41Cy>, megtekintés ideje: 2023. 04. 23.

forogatókönyve, 2018-ban ennek második része, a *Legendás állatok: Grindelwald büntettei*, valamint a harmadik rész, *Legendás állatok: Dumbledore titkai* 2022-ben. ⁹¹

Miután a Harry Potter könyvsorozat nagy sikert aratott, a Warner Bros 2001-ben kiadta az első könyv filmadaptációját, majd ezt követte még hét filmadaptáció egészen 2011-ig. Rowling digitális cége, a Pottermore, mely a Harry Potter rajongók kedvelt oldala, 2012-ben indult el, 2019-ben pedig Wizarding World névre változott. ⁹²

A történetek főhőse, Harry Potter varázsló, aki ezt csupán 10 évesen tudja meg. Addigi hétköznapi és nem éppen boldog élete egy csapásra megváltozik. A varázsvilágban ismert és népszerű, megbecsülik és tisztelik Voldemort legyőzése miatt, aki rettegesben tartotta a varázslóvilágot, és akit Harry alig 1 évesen hosszú időre legyengített. Harry már az első évében igaz barátokra talál, akik elkísérik őt minden kalandjára, vele harcolnak, vele szenvednek, és ezzel olyasmit adnak Harry számára, amire mindig is vágyott: családot. Hermione Granger és Ron Weasley barátsága segíti át a nehéz időszakokon és ad erőt, hogy újra és újra szembenézzen Voldemorttal. ⁹³

Harry Potter minden egyes a Roxfortban, az angliai varázslóiskolában töltött évében kalandokba keveredik. A *Harry Potter és a bölcsek kövében* találkozik először 10 év után Voldemorttal, akit megakadályoz, hogy szert tegyen a bölcsek kövére, ezáltal pedig az örök életre. ⁹⁴ A *Harry Potter és a Titkok kamrájában* megmenti a Roxfort „sárvérű” diákjait Voldemort szörnyétől, a baziliszkusztól. ⁹⁵ A harmadik részben megismeri keresztapját, Sirius Blacket, akit a dementoroktól óv meg. ⁹⁶ A *Tűz Serlegében* megnyeri a Trimágus Tusát és tanúja Voldemort visszatérésének. ⁹⁷ A *Főnix Rendjében* megmenti unokatestvérét, majd harcol az ellen, hogy a Sötét Nagyúr az elméjébe lásson és befolyásolja azt. ⁹⁸ A *Félvér Herceg* során már tudomást szerez Voldemort horcruxairól, és megkezdí azok felkutatását. ⁹⁹

A *Harry Potter és a Halál ereklyéi* befejező részben pedig megtörténik, amire már mindenki vágyott: Harry végre szembenéz Voldemorttal, és az összecsapásuk során legyőzi őt. 17 évesen megannyi életveszélyes és kalandokkal teli út végén újra megmentette a

⁹¹About. <https://www.jkrowling.com/about/>, megtekintés ideje: 2023.04.23.

⁹²About. <https://www.jkrowling.com/about/>, megtekintés ideje: 2023.04.19.

⁹³Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus

⁹⁴Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus

⁹⁵Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus

⁹⁶Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus

⁹⁷Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus

⁹⁸Rowling, J. K. 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus

⁹⁹Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Félvér Herceg*. Budapest: Animus

varázsvilágot, de immár nem egyedül, hisz segítette őt Dumbledore Serege és a Főnix Rendje tagjai, akik életük árán is harcoltak Harry Potter mellett.¹⁰⁰

Ha arra a kérdésre keressük a választ, hogy miért is lett ennyire sikeres és népszerű Harry Potter története, akkor számos lehetőség közül választhatunk. A muglik és a varázslók nem különböznek olyan nagyon egymástól, ebből kifolyólag könnyen el tudjuk képzelni, hogy valóban létezik ez a mágikus világ és velünk párhuzamosan él. Harry Potter bár nem mondható kifejezetten átlagos gyereknek, valahol mégis az. Ő is ugyanazokat éli át, amit a vele egykorúak: tanúi vagyunk a kamaszkorban megjelenő szerelmének; látjuk, milyen nehézségeket állít elé az élet, csak mert más, mint a többiek; ott vagyunk vele, mikor barátokra, ezáltal pedig családra és otthonra talál; együtt éreztük át, milyen nehéz a pályaválasztás, amely meghatározza egész életünket és vele együtt szorítottunk minden diákért, hogy sikeres vizsgákat tegyenek és teljes értékű varázslókká váljanak. Fontosnak tartom ennek kapcsán még megemlíteni Harry gyengeségeit, mert bármennyire is hős, neki is vannak korlátai. Példának okáért a bájitaltannal nem jönnek ki jól és ez nemcsak annak tudható be, hogy Pitonlátszólag nem igazán szívleli Harryt.¹⁰¹

Mindezek mellett azonban Rowling különleges módon használta fel a mitológiák elemeit a történet kidolgozásához. Állatok, lények, helyek, nevek – mindegyiknél találhatunk mitológiai utalásokat. Rowling a kölcsönvett elemeket beépítette és néhány alkalommal a saját ötletével kiegészítve színesebbé és gazdagabbá tette az olvasmányt, illetve bebizonyította, hogy a mai napig lehet valami egészen különlegeset alkotni a mitológiák újbóli feldolgozásával.¹⁰²

Az előző fejezetből láthatjuk, hogy a görög és római mitológia számtalan műben újjáéledt már, gazdag történetvilágával könnyen érdekessé lehet tenni bármilyen történetet. J. K. Rowling a regények írása során a nevek, helyszínek, állatok, lények és tárgyak terén is felhasználta a görög és római mitológia elemeit, többnyire megváltoztatva a megjelenésüket vagy új tulajdonságot hozzáadva jellemükhöz, de néhány esetben változtatás nélkül láthatjuk őket.

Azonban találhatunk példát a kelta, perzsa, német, egyiptomi mitológiák elemeire is, hasonlóan a görög és római mitológia elemeihez, itt is vannak némi változások vagy kiegészítések az eredeti történetekhez képest.

¹⁰⁰Rowling, J.K. 2022: *Harry Potter és a Halál ereklyéi*. Budapest: Animus

¹⁰¹Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsék köve*. Budapest: Animus, 152.

¹⁰²Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

2.1. Görög és római mitologikus elemek a Harry Potter könyvsorozatban

2.1.1. Személyek

HermioneGranger, Harry és Ron barátja, rengeteg alkalommal mentette meg a csapatot emlékezőtehetségével, okosságával és kreativitásával. Ő volt a legtájékozottabb minden tudományban, Harry és Ron számtalanszor tőle kért segítséget a házi feladatok megoldásához. Nevét Rowling a görög mitológiából ismert Menelaosz és Heléne azonos nevű lányától vette át. A két karakter közötti párhuzam csupán a keresztnévük hasonlóságában figyelhető meg.¹⁰³ Érdekességképp megemlíteném, hogy HermioneGranger kiváló emlékezőtehetsége és Ray Badbury Fahrenheit 451 című könyvének főhőse, aki a Granger nevet viseli, fotografikus memóriája van.¹⁰⁴

ArgusFrics-et a Roxfort gondnokaként ismerjük. Frics hivatásának tartotta, hogy a diákokat lépten-nyomon szabályszegésen kapja, majd örömmel jelentse ezt a tanároknak vagy egyenesen az iskolaigazgatónak. Macskájával, Mrs. Norris-szal folyamatosan az iskola folyosóit rótták keresve a rosszalkodó tanulókat.¹⁰⁵ A gondnok neve a görög mitológiában szereplő Argosztól ered. Ő egy százszemű óriás volt, akit Héra bérelt fel, hogy általa őrizze Zeusz egyik szeretőjét.¹⁰⁶ Bár Argus nem volt százszemű óriás, csupán egy kvibli, vagyis mágikuscsaládból származó varázstalan ember, mégis úgy őrködött a Roxfort folyosóin, mintha száz szemmel rendelkezne.¹⁰⁷

NarcissaMalfoy, Lucius Malfoy felesége, DracoMalfoy anyja.¹⁰⁸ Neve szintén a görög mitológiából ismerős. Ovidius Átváltozások művében szerepel a folyóisten fia, Narcissus. A két szereplő közös nevezője csupán a nevük.¹⁰⁹

A Tűz Serlegében a Trimágus Tusa alkalmából két másik varázslóiskola növendékei látogatnak a Roxfortba: Durmstrang és Beaxbatons. Utóbbi diákjait OlympeMaxime kísérte, aki átlagon felüli termettel rendelkezik, ugyanis félóriás.¹¹⁰ Az Olympe a görög Olümposzra utal, amely az istenek lakóhelyéül szolgáló hatalmas magasságokban lévő hegy.¹¹¹

¹⁰³ Homérosz: *Odüsszeiai*. <https://tinyurl.hu/jvfv>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁰⁴ Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

¹⁰⁵ Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus, 145.

¹⁰⁶ Hamilton, E. 1992: *Görög és római mitológia*. Budapest: Holnap Kiadó, 91.

¹⁰⁷ Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus, 156-157.

¹⁰⁸ Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 93.

¹⁰⁹ Ovidius: *Átváltozások*. <https://tinyurl.hu/sdZP>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹¹⁰ Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 369.

¹¹¹ Hésziodosz: *Istenek születése*. <https://tinyurl.hu/Ozc8>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

A roxfordi Griffendél ház vezetőtanára Minerva MacGalagony professzornő. Tudása figyelemreméltó és példaként szolgál a diákok számára.¹¹² A római mitológiában szereplő istenek között van egy Minerva nevezetű istennő. A bölcsesség és a gyógyítás istene. A görög mitológiában Pallasz Athéné a megfelelője.¹¹³

A roxfordi diákok tantervében szerepel a jóslástan. A tantárgyat SybillTrelawney professzor tanítja, aki maga is jósnő.¹¹⁴ Neve és foglalkozása a görög mitológiához kapcsolódik, ahol a szibillák Apollón papnői voltak, akik meg tudták jósolni a jövőt.¹¹⁵

Trelawney említést tesz ükanyjáról, Seer Cassandra Trelawney-ról, aki szintén jósnő volt.¹¹⁶ A görög mitológiából ismert Kassandra szintén rendelkezett a jóslás képességével. Apollón ajándékozta meg ezzel, abban a reményben, hogy viszonzza szerelmét, azonban Kassandra visszautasította. Apollón ezután átokkal sújtotta: senki nem hitt a jóslataiban, melyek mindig igaznak bizonyultak.¹¹⁷

DedalusDiggel a Főnix Rendjének tagja. A hetedik részben ő és Hestia Jones vigyáznak Harry rokonaira, Dursley-ékra.¹¹⁸ Dedalus neve megegyezik Daidalosz nevével, aki a görög mitológiából ismert feltaláló, aki a krétai labirintus megalkotója.¹¹⁹ Hestia neve a görög mitológia Hesztia istennőjétől ered, aki inkább a római párjaként ismertebb, Vesta néven. Elsősorban a házi tűzhely istennője.¹²⁰

Andromeda Tonks a Főnix Rendjének tagja, Sirius Black unokahúga, NymphadoraTonks anyja.¹²¹ Andromeda a görög mitológiában Kassziopea lánya, akit egy szörnyetegnek készülnek feláldozni, mikor Perszeusz megmenti.¹²²

A Harry Potter és a Halál ereklyéi befejező részében megismerkedünk egy testvérpárral Alecto és AmycusCarrow-val, akik a Roxfortban lévő diákok fegyelmezésével foglalkoznak és minden kihágásért komoly büntetéseket szabnak ki.¹²³

Alecto nevét Rowling a római mitológiából kölcsönözte. Alecto nevével az Vergilius *Aenesiscímű* művében találkozunk. Juno, Héra római mitológiai párja, háború kirobbantásával

¹¹²Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus, 125.

¹¹³Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

¹¹⁴Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus, 116.

¹¹⁵Szibülla. <https://tinyurl.hu/12m6>, megtekintés ideje: 2023.04.19.

¹¹⁶Rowling, J. K. 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus, 299.

¹¹⁷Hamilton, E. 1992: *Görög és római mitológia*. Budapest: Holnap Kiadó, 253.

¹¹⁸Rowling, J.K. 2022: *Harry Potter és a Halál ereklyéi*. Budapest: Animus, 34.

¹¹⁹SugandhaIndulkar: GreekMythology in English Literature. Harry Potter'sGreekConnection. In: *Ruminations: The Andean Journal of Literature 2013/2*. 25-34

¹²⁰Vesta. <https://tinyurl.hu/8991>, megtekintés ideje: 2023.04.24.

¹²¹Rowling, J. K. 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus, 113.

¹²²Apollodórosz: *Mitológia*. <https://tinyurl.hu/iH2C>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹²³Rowling, J.K. 2022: *Harry Potter és a Halál ereklyéi*. Budapest: Animus, 495.

bízza meg a fúriát.¹²⁴ Alecto nevének jelentése: szüntelen haragban.¹²⁵ Amycus, másnéven Amükosz a görög mitológiából ismert. Poszeidón és Melia nimfa gyermeke. A bithüniaibebrüxök királya volt, az országába tévedt idegeneket ökölvívásra kényszerítette. Amükosz ökölvívó volt, így mindig ő nyert, mígnem egy görög harcos, Polüdeukész le nem győzte.¹²⁶

Luna Lovegood a regények kicsit bohókás szereplője, akit mindenki furcsának talál és általában Lúke Lovegoodnak csúfolnak.¹²⁷ Keresztneve a római hold istennőjétől ered, akit szintén Luna-nak hívnak, és ami annyit tesz: Hold.¹²⁸

Bár nem mitológiai eredetű, azonban az antik világhoz köthető néhány karakter neve. Lucius Malfoy Voldemort szolgálói közé tartozik. Kegyetlen és szigorú. Nevét egy római törvényhozó ihlette. Fia, DracoMalfoy szintén ebbe a kategóriába tartozik. DracoMalfoy Harry Potter iskolatársa, a Mardekár ház tagja. Már első találkozásukkor kiderül, hogy nem lesznek túl jó barátok, éveken át harcolnak egymással.¹²⁹ A draco szó latinul sárkányt jelent. Emellett Athénban volt egy türannosz, aki szintén ezt a nevet viselte, és aki szigorúságáról és kegyetlenségéről volt ismert. DracoMalfoy természete nagyban hasonlít rá.¹³⁰

A Harry Potter sorozat sok váratlan fordulatot rejt. Az olvasó sosem tudja, mi történik a következő oldalon. Erre a legjobb példa Piton professzor története. Úgy tűnt, hogy elárulta Dumbledore-t, mikor végzett vele, de valójában mindent elkövetett, hogy támogassa Harryt a Voldemort elleni harcban.¹³¹ Piton neve az eredeti angol könyvekben SeverusSnape. A római uralkodók között létezett egy Lucius SeptimiusSeverus nevű császár.¹³²

2.1.2. Mágikus állatok és lények

A görög mitológia rengeteg különleges lényt és állatot rejt magában. Rowling ezek közül is előszeretettel válogatott. A Harry Potter és a bölcsek kövében az első éves ifjancok

¹²⁴Vergilius össze művei. (Fordította: Lakatos István), <https://tinyurl.hu/N8id>, megtekintés ideje: 2023.05.09.

¹²⁵SugandhaIndulkar: GreekMythology in English Literature. Harry Potter'sGreekConnection. In: *Ruminations: The Andean Journal of Literature* 2013/2. 25-34

¹²⁶Amükosz. <https://tinyurl.hu/zKSA>, megtekintés ideje: 2023.05.09.

¹²⁷Rowling, J. K. 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus, 180.

¹²⁸SugandhaIndulkar: GreekMythology in English Literature. Harry Potter'sGreekConnection. In: *Ruminations: The Andean Journal of Literature* 2013/2. 25-34

¹²⁹Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus, 88.

¹³⁰Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

¹³¹Rowling, J.K. 2022: *Harry Potter és a Halál ereklyéi*. Budapest: Animus, 571-594.

¹³²SeptimiusSeverus (Lucius SeptimiusSeverus), <https://tinyurl.hu/G8jQ>, megtekintés ideje: 2023.04.19.

megismerkednek Bolyhoskával, Hagrid háromfejű kutyájával.¹³³ A görög mitológiában is szerepel egy háromfejű kutya, Cerberosz, aki Hádész házának, az alvilágnak az őrzője.¹³⁴

Szintén az első részben találkozunk az unikornissal a Tiltott Rengetegben. Voldemort a vérével táplálkozva próbált meg életben maradni, ugyanis az egyszarvú vére életben tartja a gyenge embert, ám aki kiontja egy unikornis életét, átok sújtotta fél életet él.¹³⁵ A görög tudósok az unikornis szarvának gyógyító hatást tulajdonítottak.¹³⁶

A thébai mondanakör kapcsán már ismerős lehet a szfinx és a története. Théba városát egy szfinx nevű szörnyeteg tartotta rettegésben, szárnyas lóteste és női arca volt. A város kapujában ült és talalós kérdést tett fel az arra járóknak. Aki kitalálta, elmehetett, aki viszont nem tudott felelni, azt megölte. Végül Oidipusznak sikerült megfejtenie a választ.¹³⁷ A Tirmágus Tusa utolsó próbáján, a labirintusban a versenyzők találkoznak egy szfinxxel, alsó teste egy oroszláné volt, feje pedig egy női fej volt. Harry csak úgy érhetett célba, ha megválaszolta a talalós kérdését.¹³⁸

Hagrid elbeszélése és a roxfordi csata során találkozunk az óriásokkal. Kinézetre emberiek, csupán természetük különbözteti meg őket, átlagosan hat méter, de néhányan akár hét, hét és fél méteresre is megnőhetnek, saját nyelvük van, büszkék és nehéz a kedvükre tenni, ha felbosszantják őket, vérszomjasok lesznek.¹³⁹ A görög mitológiából a legismertebb óriás Polüphemosz, a küklopsz, akit Odüsszeusz az útja során megvakított és egy csel segítségével megszökött.¹⁴⁰ Mind a regényben, mind pedig a mitológiában az óriások hatalmas termettel rendelkeznek, értelmileg azonban nem túl okosak.

Kheirón egy kentaur volt. Félig ember, félig lóteste volt. A kentaurok többnyire vadak, Kheirón volt a kivétel, aki jóságos, bölcs és segítőkész volt.¹⁴¹ A Tiltott Rengeteg számos különös lénynek és állatnak ad otthont. Ilyenek a kentaurok is. Külső és belső tulajdonságaik megfelelnek mitologikus párjuknak. És szintúgy van egy kivétel, Firenze, aki Kheirónhoz hasonlóan bölcsességével és segítőkészségével kitűnik társai közül.¹⁴² A regények kentaurjai a

¹³³Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus, 209.

¹³⁴ Homérosz: *Odüsszeia*. <https://tinyurl.hu/jvfv>, megtekintés ideje:2023. 05. 02.

¹³⁵Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus, 279.

¹³⁶SugandhaIndulkar: GreekMythology in English Literature. Harry Potter'sGreekConnection. .In: *Ruminations: The Andean Journal of Literature 2013/2*. 25-34.

¹³⁷ Hamilton, E. 1992: *Görög és római mitológia*. Budapest: Holnap Kiadó, 321.

¹³⁸Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 535-536.

¹³⁹Rowling, J. K. 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus, 402-408.

¹⁴⁰ Homérosz: *Odüsszeia*. <https://tinyurl.hu/jvfv>, megtekintés ideje:2023. 05. 02.

¹⁴¹ Hamilton, E. 1992: *Görög és római mitológia*. Budapest: Holnap Kiadó, 44.

¹⁴²Rowling, J. K. 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus, 277-278.

csillagokat tartják a jövő megmondójának, onnan olvassák ki az elközelgő történéseket. Firenze a Roxfort jóslástan tanára is lesz SybillTrelawney mellett.¹⁴³

Csikócsőr, Hagrid különös sasfejű, szárnyas lova, aki a hipogriffek közé tartozik, Harry Potter és társai segítője lesz. A büszke állat csakis az előtte megalázkodó embert fogadja el, így sikerül Harrynek megszelídíteni, DracoMalfoynak pedig nem.¹⁴⁴ A görög mitológiából ismert Pegazus Medúza halálakor, a nyakából született szárnyas ló.¹⁴⁵ Csikócsőr kinézetének „alapját”Rowlinga mitológiai változtából vette, azonban a sasfejet ő maga alkotta meg számára.

A thesztrálok a görög mitológiából származnak. Csak azok számára láthatók, akik találkoztak már a halállal.¹⁴⁶ A regénysorozatban is ebben a formában találkozunk ezekkel a fekete szárnyas lovakkal, akik a hintókat húzzák a Roxfortba.¹⁴⁷

A Tűz Serlege első pár fejezetében képet kapunk a varázslók kedvelt sportjának, a kviddics világkupájának menetéről. Itt találkozhatunk a Bolgár Nemzeti Kabalaegyüttessel, melynek tagjai vélák. A vélák gyönyör nők, akik táncukkal ámulatba ejtik közönségüket.¹⁴⁸ A vélák hasonlítanak az Odüsszeusz kalandjaiból ismert szirénekhez, akik dalukkal csábították a vízbe az arra utazókat.¹⁴⁹

A roxforti csata során sok neves varázsló elesett. Köztük volt Remus Lupin, aki egy évig a Roxfortban tanította a sötét varázslatok kivédése nevezetű tantárgyat. Lupin professzornak volt egy titka: vérfarkas volt. Az apja feldühített egy vérfarkast, Greybackot, aki miatt a fián állt bosszút. Lupinnak minden teliholdkor fájdalmas átalakuláson kellett keresztülmennie. Farkas alakjában veszélyes volt mindenkire. Barátai, James, Sirius és Peter animágussá váltak, hogy féken tudják őt tartani.¹⁵⁰ Az első vérfarkas, amit a görög mitológia említ, Lükaón, arkádiai király, aki emberhúst szolgált fel Zeusznak. Az isten annyira megharagudott ezért, hogy farkassá változtatta.¹⁵¹

¹⁴³Rowling, J. K. 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus, 557.

¹⁴⁴Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus, 131-134.

¹⁴⁵ Hésziodosz: *Istenek születése*. <https://tinyurl.hu/Ozcc8>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁴⁶Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

¹⁴⁷Rowling, J. K. 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus, 402-408.

¹⁴⁸Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 94-95.

¹⁴⁹ Homérosz: *Odüsszeia*. <https://tinyurl.hu/jvfv>, megtekintés ideje:2023. 05. 02.

¹⁵⁰Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus, 389-391.

¹⁵¹Lükaón. <https://tinyurl.hu/ttsb>, megtekintés ideje, 2023.04.24.

2.1.3. Varázstárgyak és egyéb elemek

Mikor Hagrid az óriásokhoz látogat, ajándékként egy soha ki nem alvó tűzzel meggyújtott ágat ad nekik.¹⁵² A ki nem alvó tűz kifejezéssel találkozhatunk Prométheusz történetében, aki ebből a tűzből lopott, majd elvitte az embereknek.¹⁵³ A hetedik részben találkozhatunk a Táltostűzzel, amely a ki nem alvó tűz egyik fajtája, de pusztítóbb minden más fajta tűznél.¹⁵⁴

A görög istenek előszeretettel öltötték fel más ember vagy állat alakját. Közülük is leginkább Zeusz alkalmazta a metamorfózist. Számtalan esetben más alakban csábította el kiszemeltjeit. Felesége, Héra szerelmét egy kismadárka alakjában nyerte el. Zeusznak számtalan kalandja volt más nőkkel a feleségén kívül, akiket Héra nem igazán kedvelt, általában üldözte őket. Egyik alkalommal Zeusz az argoszi király lányára vetett szemet, a kapcsolatuk titokban tartása végett az eget változtatta át sűrű és sötét paplanfelhővé. Héra ennek ellenére rájött a viszonyra, Ió élete veszélybe került. Zeusz ekkor a lányt változtatta tehénné és mindig maga mellett tartotta. Egy másik szeretőjét is átváltoztatta, ezúttal növénné büntetésképpen. Cynara honvágya miatt elszökött, amit a főisten nem nézhetett el neki. Cynaránól így lett articsóka.¹⁵⁵

Tündareosz felesége, Léda és Zeusz kalandja talán a legismertebb. Zeusz hattyú képében csábította el Lédát. Léda ezután a férjével is együtt volt, így négy tojást tojt. Ezekből kelt ki két halandó, Klütaimnéztra és Kasztór, és két halhatatlan gyermek, Szép Heléna és Polüeukész.¹⁵⁶

Míg az isteneknek nem szükséges segédeszköz az átváltozáshoz és átváltoztatáshoz, addig a varázslók kétféleképpen tudják ezeket végrehajtani: varázspálca vagy Százfűlé-főzet segítségével. Mivel varázslóvilág szerves részét képezi az átváltozás, ezért a tanulók már elsős korukban tantárgyaik között tudhatják az átváltoztatást.¹⁵⁷ Lépésről lépésre haladnak és utolsó iskolában töltött évükben már az emberi transzformációt is elsajátíthatják.¹⁵⁸

¹⁵²Rowling, J. K. 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus, 403.

¹⁵³ Hésziodosz: *Istenek születése*. <https://tinyurl.hu/Ozc8>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁵⁴Rowling, J.K. 2022: *Harry Potter és a Halál ereklyéi*. Budapest: Animus, 544.

¹⁵⁵ Lévai Júlia: *A pogány istenek és a metamorfózis*. <https://tinyurl.hu/KE2g>, megtekintés ideje: 2023.04.24.

¹⁵⁶ Léda. <https://tinyurl.hu/1U2A>, megtekintés ideje: 2023.05.09.

¹⁵⁷Rowling, J.K. 2018: *Harry Potter és a bölcsék köve*. Budapest: Animus, 147.

¹⁵⁸Rowling, J. K. 2012: *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 452.

A felnőtt varázslók előszeretettel alkalmazzák a metamorfózis mágiáját. Egyik ikonikus példa erre az ál Mordon varázslata, mikor DracoMalfoyt vadászgörénnyé változtatta fegyelmezés céljából.¹⁵⁹

A Százfűlé-főzettel a Harry Potter és a bölcsek köve cselekménye során találkozunk, amikor Harry, Ron és Hermione ennek segítségével jutnak be a Mardekárosok klub helyiségébe és férkőznek DracoMalfoy közelébe.¹⁶⁰ Ugyanezt a főzetet alkalmazzák az utolsó részben, mikor Harryt menekítik ki a Privet Drive-ról.¹⁶¹

A varázslás része a varázsige, amelyet tisztán és érthetően kell kimondani, ha nem akarunk úgy járni, mint Baruffio mágus.¹⁶² A Nox nevű varázsigével elolthatjuk a Lumos varázsige által létrehozott fényt.¹⁶³ A görög mitológiában Nüxnek hívják a sötétség istennőjét, aki a Tartarosban él.¹⁶⁴

A Roxfort falain belül találkozhatunk néhány szellemmel, mint Félig Fej Nélküli Nick, a Véres Báró, Hóborc vagy Hóllóháti Heléna. Harry, Ron és Hermione még egy kimúlásnap partin is részt vesznek.¹⁶⁵

A szellemek, kísértetek már az Odüsszeiában is szerepelnek, akik nem tudnak már semmit az élők világáról.¹⁶⁶ Emellett azonban minden nép kultúrájában előfordulnak valamilyen módon. A keresztyénségben a szellem fogalma már a kezdetektől jelen van. Amikor Isten megteremti az embert és életet lehel belé, valójában a szellemét adja át.¹⁶⁷ Az amerikai indiánok körében például hírhedt szellem a wendigo. Rosszindulatú és emberevő szellemnek tartják, aki képes megszállni az embert.¹⁶⁸ A skandináv mitológiában az álfok töltötték be a szellemek szerepét, ők voltak a természet szellemei.¹⁶⁹ A szellem fogalma a mai korban a haláluk után visszatérő lelkekre utal, akik kísértés céljából térnek vissza a másvilágról.¹⁷⁰

¹⁵⁹Rowling, J.K. 2012. *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 198-199.

¹⁶⁰Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus, 175.

¹⁶¹Rowling, J.K. 2022: *Harry Potter és a Halál ereklyéi*. Budapest: Animus, 46.

¹⁶²Rowling, J.K. 2018. *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus, 186.

¹⁶³Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus, 371-374.

¹⁶⁴Hésziodosz: *Istenek születése*. <https://tinyurl.hu/Ozc8>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁶⁵Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus, 145.

¹⁶⁶Homérosz: *Odüsszeia*. <https://tinyurl.hu/vfv>, megtekintés ideje:2023. 05. 02.

¹⁶⁷Biblia, Mózes 1. fejezet

¹⁶⁸Kulcsár Ádám: *Kannibál szellemek és vérszomjas teremtmények: hét híres mitológiai szörny*. <https://tinyurl.hu/cDeR>, megtekintés ideje: 2023.05.09.

¹⁶⁹*Istenek*. <https://tinyurl.hu/EYd5>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

¹⁷⁰Chris J. Mitchell: *The Origins of Ghosts and famousaccounts in Literature*. <https://tinyurl.hu/qwJU>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

2.2. Kelta mitológia

2.2.1. Kelta eredetű élőlények

A második részben a Roxfort tanári karához csatlakozik GilderoyLochart, aki a sötét varázslatok kivédését fogja oktatni. Az egyik óra alkalmával kelta tündérmanókat eresztett szabadon a teremben. A tündérmanók acélkék színű apró teremtmények, akik ha szabadon vannak, törnek-zúznak.¹⁷¹ Ahogy már Rowling is utalt rá, a kelta mitológiában kell keresnünk ezeket a tündérmanókat. Eredetileg szintén apró kis teremtmények, akiknek piros hajuk és hegyes orruk van.¹⁷²

A kviddics világtorna során az Ír Nemzeti Kabalabrigád bemutatója során ismerjük meg a leprikónokat. A leprikónok alakzatokat csináltak, szivárványt és lóherét. Piros mellényes, lengő szakállú kisemberek voltak.¹⁷³

A leprikónok az ír/kelta mitológiából származnak. Azt tartották róluk, hogy tudják, hol vannak az elrejtett kincsek, még a szivárvány végében is megtalálják. Természetükből adódóan sokszor követnek el csínyeket.¹⁷⁴

Lupin professzor óráin találkoznak a diákok a mumussal. A mumus alakváltó lidérc, mely az ember félelmét tükrözi, mindig azt az alakot veszi fel, amitől az ember a legjobban fél.¹⁷⁵ A mumus a kelta mitológiában a háziszellem egyik fajtája, aki ha úgy tartja kedve, akkor segít a házban élőknek.¹⁷⁶

Ide sorolható a Három Seprű háziasszonya, Madame Rosmerta.¹⁷⁷ A kelta mitológiában Rosmertának hívták a bőség istennőjét, de a termékenységet is hozzá kapcsolták.¹⁷⁸

2.2.2. Kelta eredetű tárgyak

SybillTrelawney óráin a tanulók megismerhették a kristálygömböt, amely segítségükre volt a jóslásban.¹⁷⁹ A kelta druidák is használtak kristálygömböt.¹⁸⁰ A kristálygömbök üvegből

¹⁷¹Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus, 113-115.

¹⁷²Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

¹⁷³Rowling, J.K. 2012. *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Buapest: Animus, 96.

¹⁷⁴Cotterel, A. 2009: *The Encyclopedia of World Mythology*. Gale, CengageLearning, 639.

¹⁷⁵Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus, 223

¹⁷⁶Monaghan, P. 2004: *The Encyclopedia of Celtic Mythology and Folklore*. USA: FActsOn File, 62.

¹⁷⁷Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus, 223.

¹⁷⁸Monaghan, P. 2004: *The Encyclopedia of Celtic Mythology and Folklore*. USA: FActsOn File, 400.

¹⁷⁹Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus, 329.

¹⁸⁰Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

vagy természetes kristályokból (hegyikristály, ólomkristály, kvarckristál) készülnek. A kristálygömbbel való jóslás során az illető erősen összpontosít a gömbre, amiben képeket lát. Ezek a képek szimbolikus jelentéssel bírnak, melyekből következtetni lehet a jövőre. A szimbolikus képek magyarázatához mindenkinek saját szimbólumrendszere van, mindenkinél valami mást jelenthetnek ezek a képek.¹⁸¹

Harry Potter világának elengedhetetlen része a varázspálca. Minden varázsló rendelkezik pálcával. Rowling a pálcákat megkülönböztette azáltal, hogy milyen magja van vagy épp milyen fából készült. A pálca szintén a kelta mitológia része.¹⁸² A Mabinogion című kötetben szerepel egy nagy mágus, Math. A varázsló pálcája többnyire átváltoztató varázslatokban játszik nagy szerepet. Math és az apja pálcája is olyan erdőből származik, ahol tündérek élnek.¹⁸³

2.3. Perzsa mitológia

A regényben megemlítik a repülő szőnyeget, mely egy utazási eszköz volt a régebbi időkben. Rowling a pálcához hasonlóan itt is különböző típusokat alkotott meg.¹⁸⁴ A repülő szőnyeg ötlete a perzsa mitológiából ered.¹⁸⁵

2.4. Kínai mitológia

A Trimágus Tusa számos veszélyt rejtett a résztvevők számára, de egyik sem volt olyan veszélyes, mint az első próba, a sárkányokkal való küzdelem. A szörnyen veszedelmes állatoktól minden versenyző egy-egy aranytojást szerzett meg, amely a következő próbára utalt. A varázsvilágban nem csupán egyféle sárkány létezik, hanem több fajtája is van. A versenyen láthatjuk a walesi zöld sárkányt, a kínai gömbsárkányt, svéd forrófejűt és a magyar mennydörgőt.¹⁸⁶ Mindegyik sárkány különbözőképp nézett ki, de hasonlítottak egy óriásgyíkhöz.¹⁸⁷

¹⁸¹Kristálygömb és fekete tükör. <https://tinyurl.hu/XV8H>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

¹⁸²Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

¹⁸³Taus: Elemi fegyverek – A pálca és a bot. In: *Árnyak*. 2021. 18. évf. 3.sz. 12-17.

¹⁸⁴Rowling, J.K. 2012. *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 84.

¹⁸⁵Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

¹⁸⁶Rowling, J.K. 2012. *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 303.

¹⁸⁷Rowling, J.K. 2012. *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 283.

A sárkányok több nép mitológiájában is megjelennek, de először a kínai mitológia említi, ahol a sárkányok a „birodalom hatalmát és a jó szerencsét jelképezik”. A sárkányok tudnak repülni, bár itt nincsenek szárnyaik.¹⁸⁸

A sárkányok az egyiptomi mitológiában is előfordulnak, azon belül is a mezopotámiai mítoszokban említik, ahol Tiamat, a tenger istennője kígyóalakban jelent meg. A görög mitológiában említésre méltó sárkány Tüphón, akit Zeusz legyőzött.¹⁸⁹Tüphón leírása szerint száz kígyófeje van, amelyekből tüzet tud okádni.¹⁹⁰

A középkori hagyományokból ismert Szent György legendája, akit leginkább Sárkányölőként említenek. Egy sárkány tartja rettegésben Sziléné városát, Szent György legyőzi és cserébe a városnak keresztyén hitre kell térnie.¹⁹¹

A sárkányok nemcsak a mitológiákban, de a mesékben is előfordulnak. Általában a rossz megszemélyesítője, legyőzése a hős számára próbatétel és kihívás, amely által fejlődhet a hős.¹⁹²

2.5. Keresztyén mitológia

A Harry Potter és a Titkok kamrája második részben Harrynek le kell győznie a hatalmas kígyót, a baziliszkuszt. Tyúktojásból kelt ki, amit egy béka keltett ki. A kakasszóra meghal. A baziliszkuszt tekintete halált okoz, tükörképben látva pedig az ember kővé dermed. Emellett foga mérget hordoz magában, mely szintén halálos.¹⁹³Caius Plinius Secundus Maior római író *Naturalis historia*, magyarul *A természet históriája* című könyvében említi a baziliszkuszt.¹⁹⁴ A keresztyéni Bibliában is említik, mint mérges kígyót.¹⁹⁵

2.6. Skandináv mitológia

A Harry Potter és a bölcsék köve részben a roxfordi diákok vacsoráját megzavarja egy váratlan esemény: egy troll garázdálkodik a kastélyban. Harry és Ron elindulnak megkeresni Hermionet, aki nem tud a veszélyről. Eközben találkoznak a trollal, és kénytelenek szembe

¹⁸⁸Miért „léteznek” a világ minden táján sárkányok? <https://tinyurl.hu/FfzJ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁸⁹Miért „léteznek” a világ minden táján sárkányok? <https://tinyurl.hu/FfzJ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁹⁰Hésziodosz: *Istenek születése*. <https://tinyurl.hu/Ozc8>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁹¹Miért „léteznek” a világ minden táján sárkányok? <https://tinyurl.hu/FfzJ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁹²Antalfai Márta: A sárkány a mesében és az életünkben. In: *Fordulópont*. 16. évf. 3. sz. /2014, 11-22.

¹⁹³Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus, 311.

¹⁹⁴Plinius: *A természet históriája*. <https://tinyurl.hu/126o>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁹⁵Baziliszkuszt. <https://tinyurl.hu/03Mt>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

szállni vele. A troll legalább négy méter magas, szürke szörnyeteg volt, feje kicsi volt és kopasz, lábai nyomottak voltak, karjai pedig hosszúak voltak, illetve orrfacsaró bűz tartozott hozzá.¹⁹⁶ A trollok a skandináv mitológia lényei, emberszerű alakokként említették őket, vadak és gonoszak voltak és a rosszat szimbolizálták.¹⁹⁷

2.7. Egyiptomi mitológia

A Roxfort mellett lévő tóban előfordulnak sellők is. Szintén a Trimágus Tusa során találkozhatunk velük. A sellők szürkés bőrűek, hosszú zöld hajuk volt, csorba fogaik és sárgás szemük volt, alsó testük pikkelyes halfarokban végződött.¹⁹⁸

A sellők eredetét az egyiptomi mitológiához vezethetjük vissza. Astratzm istennő beleszeretett egy pásztorba, akit véletlenül megölt. Hogy megbüntesse magát a tóba ugrott, és halként élt tovább, akinek felső teste ember formájú, alsóteste pedig halfarok volt. A sellők más mitológiákban is jelen vannak, mint például a görög mítoszokban vagy a germán és szláv mondákban is.¹⁹⁹

Dumbledore madara, Fawkes, a fénix szintén mitológiából származó lény. Harry Az igazgató szobájában találkozik vele először, amikor Fawkes már az utolsó napjait éli és egy megkopasztott pulykára emlékeztetett. Dumbledore-tól megtudja, hogy a fénixek halálukkor meggyulladnak, majd a hamvaikból egy új madár kel ki. Valamint a fénixek hűséges állatok, könnyük pedig gyógyító hatással rendelkezik.²⁰⁰

A fénixeket először az egyiptomi mitológiában említik, a sashoz hasonlítják, amely hosszú ideig, több száz évig él. Halálakor az általa kialakított fészekben elég, és hamvaiból kikel az új fénixmadár. Az új fénix a hamvakat elviszi a Nap városába, Hélioposzba, ahol Ré oltárán helyezi el. A fénix a hallhatatlanság jelképe volt az egyiptomiak számára.²⁰¹

2.8. Folklorisztikus elemek a Harry Potter könyvekben

J. K. Rowling nem csupán mitológiai elemeket használt a történet során. Előfordulnak folklorisztikus elemek is az angol és a német kultúrkörből. Azáltal, hogy Rowling ezeket az elemeket beépítette történeteibe, gazdagabb világot tudott teremteni az olvasók számára,

¹⁹⁶Rowling, J.K. 2018. *Harry Potter és a bölcsék köve*. Budapest: Animus, 190.

¹⁹⁷Lévai Júlia: *Trollok, manók, törpék, hobbitok...* <https://tinyurl.hu/QtzE>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.

¹⁹⁸Rowling, J.K. 2012. *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus, 428.

¹⁹⁹Lévai Júlia: *A sellők is sokfélék lehetnek*. <https://tinyurl.hu/6pdD>, megtekintés ideje: 2023.04.28.

²⁰⁰Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus, 224-225

²⁰¹*Phoenix*. <https://tinyurl.hu/KYqN>, megtekintés ideje: 2023. 04. 28.

amelyet felfedezhetnek és élvezhetnek. A folklór és a mitológia szoros kapcsolatban áll egymással. Ebből kifolyólag ezekre is szeretnék kitérni.

2.8.1. Angol folklór

Lupin professzor irodájában találkozhatunk először a kákalaggal. A kákalag egy vizidémon, zöld színű, hegyes szarvú lény, hosszú ujjai vannak, melyek szorításra alkalmasak.²⁰² A későbbiekben ezt a szorítását Harry Potter személyesen is megtapasztalja, amikor a Trimágus Tusa második próbája során, a kákalag le akarta rántani a tó mélyére.²⁰³

A kákalag (angolul: Grindylow) az angol folklórból ered. Velük ijesztgették a gyerekeket, hogy ne menjenek a mocsarak és tavak közelébe, mert a kákalag elkapja őket és hosszú ujjaival elragadja őket.²⁰⁴

Szintén az angol folklórhoz vezethetjük vissza a házimanókat és Dobby nevét is. Néhány tekintélyes varázslócsaládhoz tartoznak szolgálók, a házimanók. Harry Potter a Titkok kamrája részben találkozik először egy ilyen házimanóval, Dobbyval. Emberszerű apró teremtmény volt, denevér füllel, hatalmas zöld szemekkel. Dobby jószívú, segítőkész és eltökélt szándéka, hogy megvédi Harry Pottert. Dobby a Malfoy család szolgálatában áll. Ha a házimanó ellenszegül a gazdáinak, akkor meg kell büntetnie magát. Egy házimanó csak akkor szabadul fel gazdái uralma alól, ha azok egy ruhadarabot adnak neki.²⁰⁵

Az angliai Yorkshire és Lancaster környékén a doobby nevet használják azon apró lények megnevezésére, akik segítik a családot, ha úgy tartja kedvük.²⁰⁶

2.8.2. Német folklór

A varázslók világából ismert bank a Gringotts. Biztonságos, és koboldok az őrzői. A koboldok apró termetű, kreol bőrű teremtmények, hosszú lábfejjel és ujjakkal rendelkeznek.²⁰⁷ A koboldok, bár nekik dolgoztak, nem kedvelték a varázslókat. Neheztelnek rájuk, amiért nem avatják be őket a pálcakészítés folyamatába.²⁰⁸

²⁰²Rowling, J. K. 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus, 173.

²⁰³Rowling, J.K. 2012. *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Buapest: Animus, 426.

²⁰⁴CelestiaMorelle: *Legends, Myths, and NightmareFuel*, <https://tinyurl.hu/Mgio>, megtekintés ideje: 2023.04.28.

²⁰⁵Rowling, J. K. 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus, 18-21.

²⁰⁶Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.

²⁰⁷Rowling, J.K. 2018: *Harry Potter és a bölcsék köve*. Budapest: Animus, 82.

²⁰⁸Rowling, J.K. 2022: *Harry Potter és a Halál ereklyéi*. Budapest: Animus, 422-423.

A koboldok a német folklórból származnak, ahol a koboldok háziszellemek, kedvüktől függően segítenek vagy ártanak az embereknek.²⁰⁹

²⁰⁹*Kobold.* <https://tinyurl.hu/L910>, megtekintés ideje: 2023.04.28.

ÖSSZEGZÉS

Az antikvitás korában született művekből ismerhetjük meg az ókor mitológiáját, hogyan is magyarázták meg a világ és önmaguk létezését. Az ókori istenek és történeteik ezután példaként és ihletforrásként szolgáltak a későbbi generációk íróinak, főképp az európai kultúrában, de persze világszerte is. Versekben, elbeszélésekben és regényekben találkozhatunk ezekkel a történetekkel, melyek mind-mind valamilyen tanulságot közvetítenek, mint a bátorság, a türelem vagy a hűség.

A fantasy műfaja előszeretettel merít a mítoszokból, hogy általuk valami különlegeset hozzon létre. J. J. R. Tolkien a skandináv mitológiát dolgozta fel a műveiben, miközben egy külön világot is megalkotott. C. S. Lewis, Tolkien kortársa szintén mitológiai elemekkel gazdagította műveit. Rick Riordan a görög, római és egyiptomi mitológia elemeit ötvözte a modern civilizációval.

Harry Potter története a kezdetektől rabul ejtette az olvasók szívét, az angol író, J. K. Rowling pedig a sok elutasítás ellenére egyik napról a másikra az egyik legnépszerűbb íróvá vált. A története aktuális témákat dolgoz fel a gyerekek számára, a cselekmény előrehaladtával pedig a fiatal olvasó is magáénak érezhetik Harry Potter történetét.

J. K. Rowling görög, római, egyiptomi, skandináv, kelta, kínai és perzsa mitológiai elemeket is használt a regények megírásakor. Ezek mellett a német és angol folklór elemei is előfordulnak a műben. Az átvett nevek, élőlények, tárgyak mind-mind színesebbé és gazdagabbá tették a varázsvilágot és a már majdnem feledésbe merülő mítoszok újra középpontba kerültek.

Szakedolgozatom célja ezen elemek feltárása, majd mitológiai eredetük felkutatása, illetve annak vizsgálata, J. K. Rowling mennyiben tette sajátossá ezeket, hogyan váltak a története részévé. Céloom megvalósítása során segítségemre volt a hét Harry Potter könyv, illetve az antik írók alkotásai, valamint a más népek kultúráinak mítoszai és folklórijai.

Elmondhatjuk tehát, hogy bár az ókori művek olvasása nem túl népszerű a mai olvasók, főképp a fiatalok körében, mégis az ezekből átvett elemek újbóli felhasználása színesebbé és gazdagabbá teszi a kortárs műveket, ezáltal pedig érdekesek és szórakoztatóak a mai generáció számára is. Azt is kijelenthetjük, hogy a mitológiai elemek felhasználása azt mutatja, hogy vannak olyan szerzők, akik fontosnak tartják, hogy az ókori emlékeink továbbra is fent maradjanak.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. *A barokk*. <https://tinyurl.hu/OmP7>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
2. *A görög mitológia*. <https://tinyurl.hu/JUmA>, megtekintés ideje: 2023.03.19.
3. *A reneszánsz kor általános jellemzői, művészete és irodalma*, <https://tinyurl.hu/ohIW>, megtekintés ideje: 2023.03.18.
4. *About*. <https://www.jkrowling.com/about/>, megtekintés ideje: 2023.04.19.
5. Amükosz. <https://tinyurl.hu/zKSA>, megtekintés ideje: 2023.05.09.
6. Antalfai Márta: A sárkány a mesében és az életünkben. In: *Fordulópont*. 16. évf. 3. sz. /2014, 11-22.
7. Apollodórosz: *Mitológia*. <https://tinyurl.hu/iH2C>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
8. Argay Ferenc: *A fantasy műfaj története*. <https://tinyurl.hu/kYWZ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.
9. Babics Zsófia 2015. *Istenek és hősök ábrázolása Giovanni Boccaccio Genealogia deorum gentilium című művében*. Budapest.
10. BaloghKlaudia 2021. *Rick Riordan Percy Jackson és az Olimposziak sorozat felhasználásának lehetőségei az általános iskolai oktatásban*. Beregszász.
11. Balogh Klaudia 2022. *Az antik téma időszerűsége egy 21. századi ifjúsági regénysorozatban. Rick Riordan Az Olimposz hősei című sorozata tükrében*. Beregszász.
12. Baziliskusz. <https://tinyurl.hu/03Mt>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.
13. *Berzsenyi Dániel: Horác (elemzés)*. <https://tinyurl.hu/04UJ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
14. Bojtár, E. 2011. *Mítosz, mitológia és „mitológia” Közép- és Kelet-Európában*. <https://tinyurl.hu/LuV>, megtekintés ideje: 2023.04.16.
15. Brenna Martin. 2021. *Adapttion and culturesutdy of mythology: exploration of Riordan 'sliterature*, <https://tinyurl.hu/GHf0>, megtekintés ideje: 2023.03.22.
16. C.S. Lewis 2015: *A varázsló unokaöccse*. Budapest: Harmat Kiadó.
17. CelestiaMorelle: *Legends, Myths, and NightmareFuel*, <https://tinyurl.hu/Mgjo>, megtekintés ideje: 2023.04.28.
18. Chris J. Mitchell: *The Origins of Ghosts and famousaccounts in Literature*. <https://tinyurl.hu/qwJU>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.
19. Cotterel Arthur. 2009: *The Encyclopedia of World Mythology*. Gale, CengageLearning.

20. Dalloul, Z. *Adalékok Janus Pannonius dicskölteményeinek értelmezéséhez.* <https://tinyurl.hu/281W>, megtekintés ideje: 2023.04.16.
21. Elizabeth A. Whittingham 2008: *The Evolution of Tolkien's Mythology*. Jefferson: McFarland & Co.
22. *Exploring the Similarities between Percy Jackson and Prometheus: a comparison of two heroes.* <https://tinyurl.hu/7RkW>, megtekintés ideje: 2023. 03. 22.
23. Forgách Kinga: J.K. Rowling varázslatos élete. <https://tinyurl.hu/n2iC>, megtekintés ideje: 2023.04.19.
24. *Görög-római mitológia.* <https://tinyurl.hu/wlNs>, megtekintés ideje: 2023.04.01.
25. Hamilton Edith 1992: *Görög és római mitológia*. Budapest: Holnap Kiadó.
26. *Harry Potter and the Cursed Child – Parts One and Two.* <https://tinyurl.hu/41Cy> , megtekintés ideje: 2023. 04. 23.
27. Hésziodosz: Istenek születése. <https://tinyurl.hu/Ozc8>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
28. Homérosz: Odüsszeiai. <https://tinyurl.hu/jVfv>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
29. *Istenek.* <https://tinyurl.hu/EYd5>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09
30. J. K. Rowling 2016: *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus.
31. J. K. Rowling 2018: *Harry Potter és a bölcsek köve*. Budapest: Animus.
32. J. K. Rowling 2020: *Harry Potter és a Félvér Herceg*. Budapest: Animus.
33. J. K. Rowling 2020: *Harry Potter és a Titkok kamrája*. Budapest: Animus.
34. J. K. Rowling 2022: *Harry Potter és a Halál ereklyéi*. Budapest: Animus.
35. J. K. Rowling 2022: *Harry Potter és a Tűz Serlege*. Budapest: Animus.
36. J. K. Rowling 2022: *Harry Potter és az azkabani fogoly*. Budapest: Animus.
37. *J. K. Rowling's Wizarding World.* <https://www.jkrowling.com/writing/>, megtekintés ideje: 2023.04.19
38. J.R.R. Tolkien 1996: *A szilmarilok*. Budapest: Európa.
39. Joshua J. Mark 2018: *Mythology*, <https://www.worldhistory.org/mythology/>, megtekintés ideje: 2023.03.18.
40. *Klasszicizmus az irodalomban.* <https://tinyurl.hu/Vr2F>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
41. Kobold. <https://tinyurl.hu/L910>, megtekintés ideje: 2023.04.28.
42. Kolostyik Emőke 2019: *A Pál utcai fiúk intertextuális és intermediális vonatkozása.* Újvidék.
43. Komáromi Gabriella 1999: *Gyermekirodalom*, Budapest: Helikon, 7.
44. *Kristálygömb és fekete tükör.* <https://tinyurl.hu/XV8H>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.

45. Kukor Sára: Mitológiai elemek megjelenése a Harry Potter könyvsorozatban. In: *Irodalomismeret*. 1. sz/2014, 158-177.
46. Kulcsár Ádám: *Kannibál szellemek és vérszomjas teremtmények: hét híres mitológiai szörny*. <https://tinyurl.hu/cDeR>, megtekintés ideje: 2023.05.09.
47. Lévai Júlia: A pogány istenek és a metamorfózis. <https://tinyurl.hu/KE2g>, megtekintés ideje: 2023.04.24.
48. Lévai Júlia: A sellők is sokfélék lehetnek. <https://tinyurl.hu/6pdD>, megtekintés ideje: 2023.04.28.
49. Lévai Júlia: Trollok, manók, törpék, hobbitok... <https://tinyurl.hu/OtzE>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
50. Lükaón. <https://tinyurl.hu/ttsb>, megtekintés ideje, 2023.04.24.
51. Madách Imre 1996: *Az ember tragédiája*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség.
52. Miért „léteznek” a világ minden táján sárkányok? <https://tinyurl.hu/FfzJ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
53. *Mitológia*. <https://tinyurl.hu/HomH> , megtekintés ideje: 2023.03.18.
54. *Mítosz*.<https://tinyurl.hu/RnHq> , megtekintés ideje: 2023.03.18.
55. Moliere: *Tartuffe*. <https://tinyurl.hu/i9uH>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
56. Monaghan Patricia. 2004: *The Encyclopedia of Celtic Mythology and Folklore*. USA: FactsOn File.
57. Mózes első könyve, 1. fejezet. *Magyar Bibliatársulat újjáfordítású Bibliája*.<https://tinyurl.hu/G64c>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.
58. Nádas Krisz: *Milyen fantasyt írjunk? – avagy fantasztikus irodalmi műfajok*. <https://tinyurl.hu/jcUm>, megtekintés ideje: 2023. 05. 09.
59. Ovidius: *Átváltozások*. <https://tinyurl.hu/sdZP>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
60. Persson, C. *Mythology and Moral in C.S.Lewis's. The Lion, The Witch and the Wardrobe*.<https://tinyurl.hu/69eF>, megtekintés ideje: 2023. 03. 22.
61. Phoenix. <https://tinyurl.hu/KYqN>, megtekintés ideje: 2023. 04. 28.
62. Pinch Geraldine 2002: *Handbook of Egyptian Mythology*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO.
63. Plinius: A természet históriája. <https://tinyurl.hu/I26o>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
64. Purkathofé Kornél 2019: „Az óészaki kultúra nyomai a modern fantasy-irodalomban: Tolkien és a kandináv mitológia”. *Intium*, sz. 1 (május): 403-452.

65. Rick Riordan 2008: *A villámtolvaj. Percy Jackson és az olimposziak*. Szeged: Könyvmolyképző.
66. Rick Riordan 2008: *Csata a Labirintusban. Percy Jackson és az olimposziak*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó.
67. Rick Riordan 2014: *Az Olimposz Hősei-Az elveszett hős*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó.
68. Rick Riordan 2016: *Kane krónikák. A vörös piramis*. Szeged: Könyvmolyképző Kiadó
69. Rick Riordan 2020: *Az utolsó Olimposzi. Percy Jackson és az Olimposziak*. Szeged: Könyvmolyképző.
70. Sara Sturm-Maddox 2004: „Apolló és Daphné, avagy a Petrarca-versek szövegének ovidiusi rétege.” *Világosság*. 2001/2-3, 33-54.
71. SeptimusSeverus (Lucius SeptimusSeverus), <https://tinyurl.hu/G8jQ>, megtekintés ideje: 2023.04.19.
72. *Skandináv mitológia. Loki*. <https://skandinav-mitologia.hu/loki/>, megtekintés ideje: 2023.03.22
73. SugandhaIndulkar: GreekMythology in English Literature. Harry Potter’sGreekConnection. In: *Ruminations: The Andean Journal of Literature* 2013/2. 25-3.
74. *Szentszentalizmus – Világirodalom*. <https://tinyurl.hu/H7TS>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
75. Szibülla. <https://tinyurl.hu/12m6>, megtekintés ideje: 2023.04.19.
76. Taus: Elemi fegyverek – A pálca és a bot. In: *Árnyak*. 2021. 18. évf. 3.sz. 12-17.
77. *The ThreeTypes of Myths: Aetiological, Historical, and Psychological*, <https://tinyurl.hu/B0K6>, megtekintés ideje: 2023.03.18
78. TzvetanTodorov 1970: *Bevezetés a fantasztikus irodalomba*. Budapest: Napvilág Kiadó.
79. Vergilius össze művei. (Fordította: Lakatos István), <https://tinyurl.hu/N8id>, megtekintés ideje: 2023.05.09.
80. Vesta. <https://tinyurl.hu/8991>, megtekintés ideje: 2023.04.24.
81. Vinczellér Katalin: *Mi van a sorok mögött? Avagy hány rétege lehet egy ifjúsági regénynek?*<https://tinyurl.hu/GdSZ>, megtekintés ideje: 2023. 05. 02.
82. WaclawWalecki 2019: *EwploringFantasyLiterature*. Kraków.

РЕЗЮМЕ

З творів, створених в епоху античності, ми можемо пізнати міфологію античності, як вони пояснювали існування світу і себе. Стародавні боги та їхні історії служили прикладами та джерелами натхнення для письменників наступних поколінь. Ми можемо знайти ці історії у віршах, оповіданнях і романах, усі вони передають певний урок, наприклад, мужності, терпіння чи вірності.

Жанр фентезі любить черпати з міфів, щоб через них створити щось особливе. Дж. Дж. Р. Толкін у своїх творах розробляв скандинавську міфологію, водночас створюючи окремий світ. К. С. Льюїс, сучасник Толкіна, також збагатив його твори міфологічними елементами. Рік Ріордан поєднав елементи грецької, римської та єгипетської міфології з сучасною цивілізацією.

Історія Гаррі Поттера з самого початку захопила серця читачів, а англійська письменниця Джоан Роулінг миттєво стала одним із найпопулярніших авторів, незважаючи на численні відмови. Її історія стосується актуальних тем для дітей, і в міру розвитку сюжету маленькі читачі також можуть відчувати історію Гаррі Поттера як свою власну.

У написанні романів Джоан Роулінг також використовувала елементи грецької, римської, єгипетської, скандинавської, кельтської, китайської та перської міфології. Крім них, у творі зустрічаються елементи німецького та англійського фольклору. Прийняті імена, істоти та предмети зробили чарівний світ більш барвистим і багатим, а майже забуті міфи знову опинилися в центрі уваги.

У своїй роботі я намагалася розкрити ці елементи міфології, а потім шукати їх міфологічні витоки та досліджувати їх, Дж.К. Наскільки Роулінг зробила їх особливими, як вони стали частиною її історії. Написання дипломної роботи дещо ускладнювалося опрацюванням джерел іноземними мовами.

Ім'я користувача:
Аніко Чурман

ID перевірки:
1015143508

Дата перевірки:
18.05.2023 22:49:48 CEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
25.05.2023 00:42:11 CEST

ID користувача:
100011754

Назва документа: Szűcs Noémi Szakdolgozat_2023

Кількість сторінок: 46 Кількість слів: 15021 Кількість символів: 114149 Розмір файлу: 1.48 MB ID файлу: 1014824419

5.81% Схожість

Найбільша схожість: 1.86% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1011033704)

5.75% Джерела з Інтернету

237

Сторінка 48

2.3% Джерела з Бібліотеки

110

Сторінка 50

0.39% Цитат

Цитати

3

Сторінка 51

Не знайдено жодних посилань

0% Вилучень

Немає вилучених джерел